

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

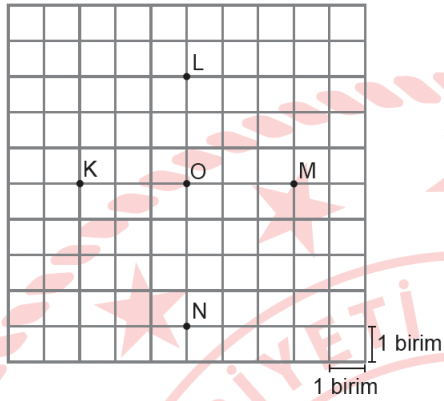
ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

**5. SINIF İLKÖĞRETİM VE ORTAÖĞRETİM KURUMLARI BURSLULUK SINAVI VE
DERS KİTABI KARŞILAŞTIRMASI**

5. Sınıf İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Bursluluk Sınavı 27/04/2025 tarihlerinde ülke genelinde gerçekleştirilmiştir. Sınavda kullanılan soruların hazırlanmasında Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Millî Eğitim Bakanlığı öğretim programları ve ders kitapları rehber olarak alınmıştır. Bu kapsamda 5. sınıf ders kitapları, ders kitaplarında bulunan konu anlatımları, bu konuların işleniş biçimleri, konu ile ilgili metinler ve etkinlikler dikkate alınmıştır.

1. Kareli zemin üzerinde K, L, M, N ve O noktaları verilmiştir.

Bu zemin üzerine merkezi O noktası ve yarıçap uzunluğu 3 birim olan bir çember çizilecektir.

Buna göre, hangi nokta çizilen çemberin üzerinde değildir?

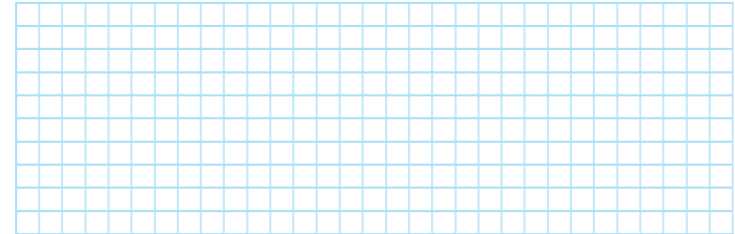
- A) K B) L C) M D) N

Etkinlik 7

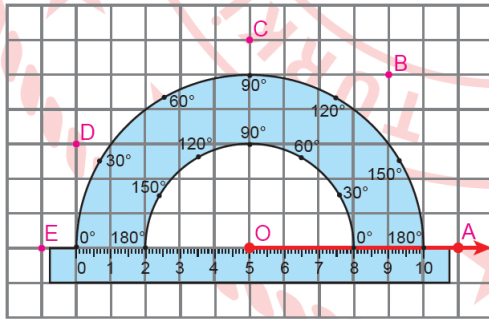
Noktalardan Çembere

Canan öğretmen 5/B sınıfını pikniğe götürmüştür. Öğretmen, rastgele bir noktaya geçip şerit metreyi 3 metre açarak öğrencilerine "Herkes bu şerit metreyi kullanarak benden 3 metre uzaklıkta olacak şekilde yerleşsin ve el ele tutuşsun." demiştir. Sizce öğretmen çocuklarla hangi geometrik şekli oluşturmaya çalışmıştır? Oluşan şekilde öğretmenin ve öğrencilerin bulunduğu yerler neyi temsil etmektedir? Düşüncelerinizi aşağıya yazınız ve arkadaşlarınızla tartışınız.

2. Kareli zemin üzerinde bir açıölçer ile OA ışını ve B, C, D, E noktaları verilmiştir.

O noktası ile B, C, D, E noktaları birleştirilerek ışınlar elde edilecektir.

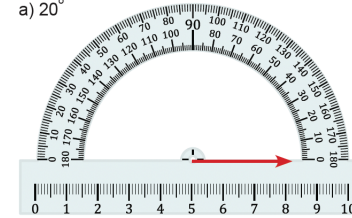
Buna göre, OA ışını ile elde edilen ışınlardan oluşan açılarla ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) $\widehat{AOB}$, geniş açıdır.
- B) $\widehat{AOC}$, tam açıdır.
- C) $\widehat{AOD}$, dar açıdır.
- D) $\widehat{AOE}$, doğru açıdır.

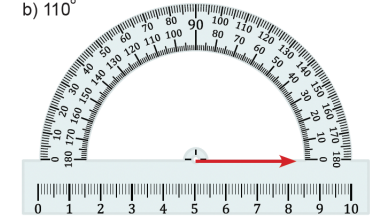
Örnek 2

Aşağıdaki ölçüye uygun açıları verilen açıölçeri kullanarak oluşturunuz.

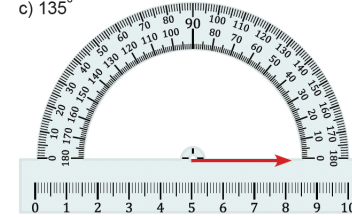
a) 20°

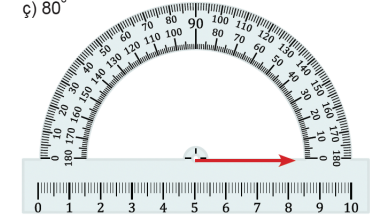
b) 110°

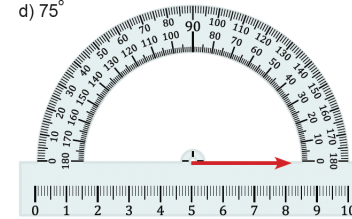
c) 135°

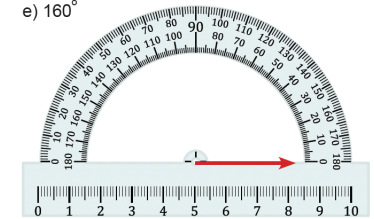
ç) 80°

d) 75°

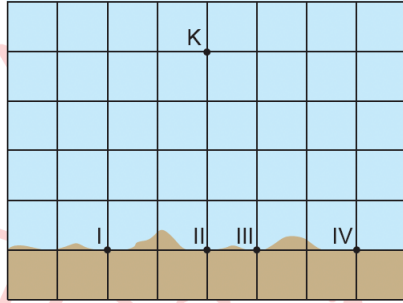

e) 160°

3. Kareli zemindeki K noktasında bulunan bir yük gemisi I, II, III ve IV numaralı limanlardan birine yakıt almak için gidecektir.

Buna göre, bu gemi numaralanmış limanlardan hangisine giderse en kısa yolu kullanmış olur?

- A) I B) II C) III D) IV

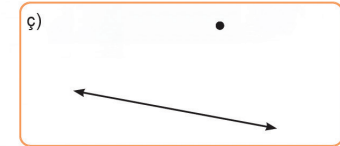
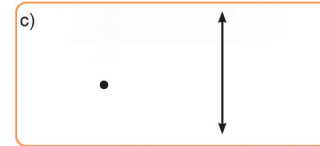
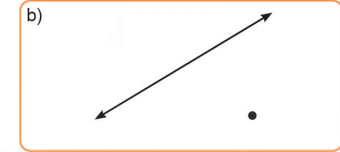
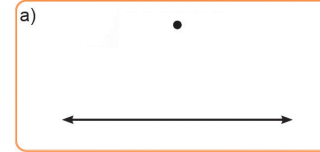
Etkinlik 11

En Kısa Doğru Parçasını Çizme

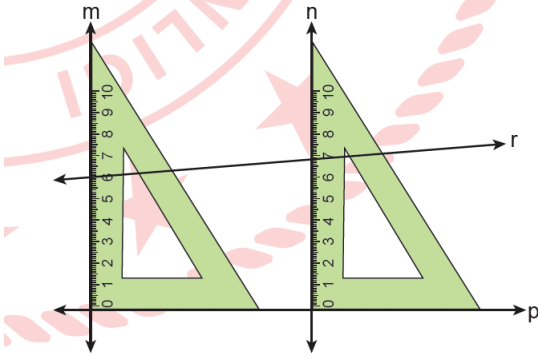

Aşağıdaki noktalardan verilen doğrulara en kısa doğru parçalarını uygun araç ile çizin. Yaptığınız çizimleri arkadaşlarınızla paylaşınız.

4. Birbirine eş iki gönye aşağıdaki gibi konumlandırılarak m, n, r ve p doğruları çizilmiştir.

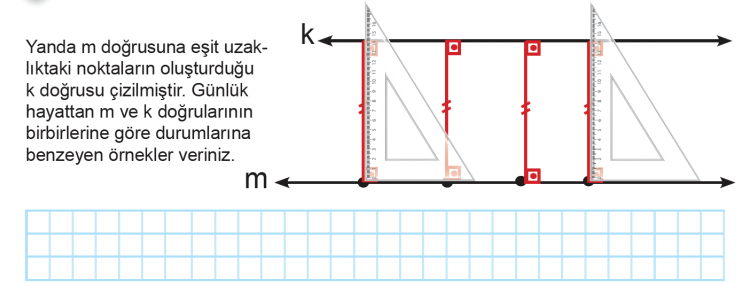

Buna göre, bu doğrular ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) $p \parallel r$ B) $m \parallel n$
C) $p \perp n$ D) $m \perp p$

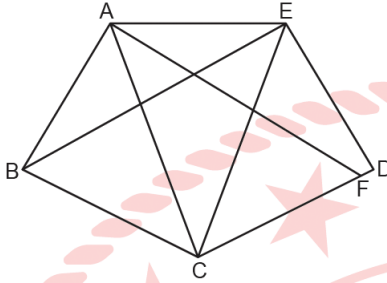
Örnek 1

Yanda m doğrusuna eşit uzaklıktaki noktaların oluşturduğu k doğrusu çizilmiştir. Günlük hayattan m ve k doğrularının birbirlerine göre durumlarına benzeyen örnekler veriniz.

5. Aşağıda ABCDE çokgeni ve [CD] üzerinde bir F noktası verilmiştir.

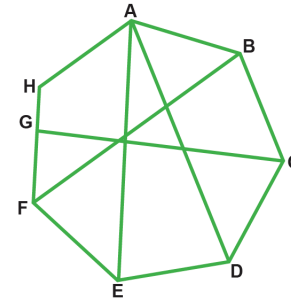

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi bu çokgenin bir köşegeni değildir?

- A) [AC] B) [BE] C) [CE] D) [AF]

Örnek 6

Aşağıdaki yedigen için sıralanan ifadelerden doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız. Doğru olan ifadelere alternatif doğru ifadeler yazınız. Yanlış olan ifadeleri düzeltiniz.

1. (.....) CDEFHA yedigeni şeklinde isimlendirilir.
.....
2. (.....) Yedigenin köşegenlerinden biri [CG]'dir.
.....
3. (.....) Yedigenin iç açılarından biri $\widehat{ABC}$ dir.
.....
4. (.....) Yedigenin 10 tane iç açısı vardır.
.....
5. (.....) $\widehat{HGC}$ bu yedigenin bir iç açısıdır.
.....
6. (.....) Yedigenin 7 köşesi vardır.
.....
7. (.....) [FB] yedigenin köşegenlerinden biridir.
.....
8. (.....) [EF] yedigenin köşegenlerinden biridir.
.....

Buna göre futbol takımının üçüncü maçta stadyuma gelen seyirci sayısı kaçtır?

- A) 59 B) 64 C) 69 D) 71

9. Her birinin üzerinde üç basamaklı bir sayının yazılı olduğu 6 adet kart aşağıda verilmiştir. Bu kartlardan her biri birer kez kullanılarak doğal sayılar oluşturulacaktır.

770 410 503 707 401 530

3 adet kartın yan yana getirilmesiyle oluşturulan sayının okunuşu “dört yüz bir milyon beş yüz üç bin yedi yüz yetmiş”tir.

Buna göre, kalan kartların yan yana getirilmesiyle oluşturulabilecek en büyük sayı kaçtır?

- A) 707 503 401
B) 707 530 410
C) 770 503 401
D) 770 530 410

Örnek 13

Aşağıdaki kartlarda yazan sayıları birer kez kullanarak istenen sayıları örnekteki gibi yazınız.

700 851 058 009 000

Örnek: 8 basamaklı en büyük sayı

058 851 700

58 851 700

a) 9 basamaklı en büyük sayı:

--	--	--	--	--	--	--	--	--

c) 10 basamaklı en küçük sayı:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

b) 11 basamaklı en büyük sayı:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ç) 12 basamaklı en küçük sayı:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Tablo: Kişiler ve Sağdıkları Süt Miktarları

Kişiler	Günlük Sağılan Süt Miktarı (L)
Ahmet	30
Havva	38
Mustafa	32
Zeynep	28

a) Süt toplama merkezinin 1520 litre süte ihtiyacı olduğuna göre bu miktarı en erken karşılayabilecek kişi kaç günde tamamlar?

[illegible]

-

Boncuk alma işlemi tamamlandığında, içinde boncuk kalmayan bölme sayısı en fazla kaç olur?

- A) 3 B) 4 C) 5 D) 6

11. Bir fabrikada üretilen şekerlerin konulacağı ambalaj çeşitleri ve her bir ambalaj çeşidinin birer adedinin alış fiyatı tabloda verilmiştir.

Tablo: Ambalaj Çeşidi ve 1 Adedinin Alış Fiyatı

Ambalaj Çeşidi	1 Adedinin Alış Fiyatı (Krs.)
Kâğıt	50
Mukavva	60
Plastik	75

Bu fabrikada bir günde 120 adet kâğıt, 150 adet mukavva ve bir miktar plastik ambalaj kullanılmıştır. Kullanılan kâğıt ve mukavva ambalaj için ödenen toplam tutar, plastik ambalaj için ödenen toplam tutara eşittir.

Buna göre, kaç adet plastik ambalaj kullanılmıştır?

- A) 200 B) 250 C) 270 D) 300

Problem 11

Vahdettin Bey, bahçesine fidanlar dikecektir. Dikmeyi düşündüğü fidanların türleri ve fiyatları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo: Fidan Çeşitleri ve Fiyatları

Fidanın Çeşidi	Bir Fidanın Fiyatı (TL)
Şeftali	143
Üzüm	95
Elma	138
Armut	73

6500 TL parası olan Vahdettin Bey, bu fidan çeşitlerinin her birinden en az 10 adet satın alacaktır.

Buna göre Vahdettin Bey'in en fazla kaç fidan dikebileceğini bulunuz.

Aşağıdaki adımları izleyerek problemi çözelim.

1. Adım: Problemden Vahdettin Bey'in para miktarı, fidanların fiyatları ve her fidandan en az 10 adet alacağı belirtilmiştir.

2. Adım: Her bir fidandan onar adet aldığımda ödemesi gereken para miktarı belirlenmelidir. Daha sonra kalan parası ile alabileceği en fazla fidan sayısı bulunmalıdır.

3. Adım: 10 adet şeftali fidanının fiyatı $\rightarrow 143 \times 10$
 10 adet üzüm fidanı fiyatı $\rightarrow 95 \times 10$
 10 adet elma fidanı fiyatı $\rightarrow 138 \times 10$
 10 adet armut fidanı fiyatı $\rightarrow 73 \times 10$

4. Adım: Her bir fidanın fiyatını 10 ile çarparak harcanacak para miktarı bulunmalıdır. Daha sonra kalan para miktarı kullanılarak alınabilecek en fazla fidan sayısı belirlenmelidir.

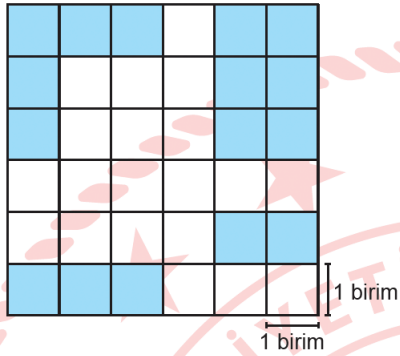
5. Adım: Birer adet fidanın fiyatını onlar basamağına yuvarlayarak toplam ücreti tahmin edelim.

Tablo: Fidan Çeşitlerinin Tahmini Toplam Fiyatı

Fidanın Çeşidi	Bir Fidanın Fiyatının Onlar Basamağına Yuvarlanmış Hâli (TL)	10 Adet Fidanın Tahmini Fiyatı	Tahmini Toplam Fiyat
Şeftali	140	$140 \times 10 = 1400$ TL	$1400 + 1000 + 1400 + 700 = 4500$ TL
Üzüm	100	$100 \times 10 = 1000$ TL	
Elma	140	$140 \times 10 = 1400$ TL	
Armut	70	$70 \times 10 = 700$ TL	

12. Emin'in odasındaki eşyaların yerleşim planı, kareli zemin üzerinde maviye boyalı bölgelerle verilmiştir.

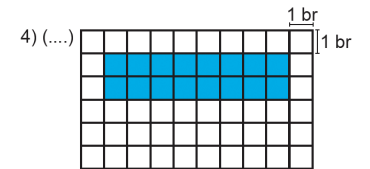
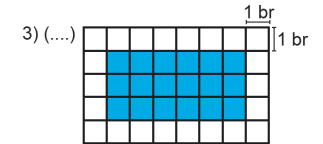
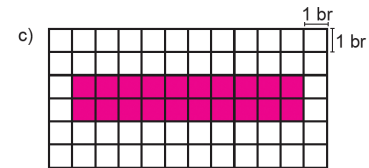
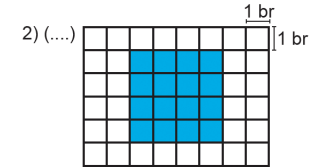
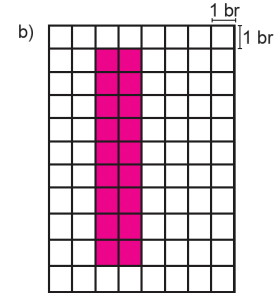
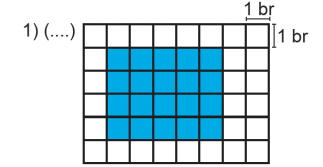
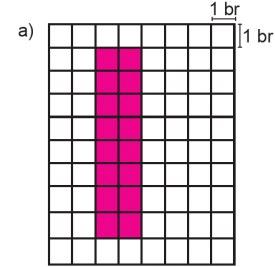

Buna göre, bu odanın planında eşya bulunmayan bölgelerin alanları toplamı kaç birimkaredir?

- A) 32 B) 20 C) 16 D) 4

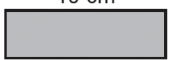
Örnek 5

Aşağıda sol taraftaki dikdörtgenler ile sağ taraftaki dikdörtgenlerden alanları eşit olanları eşleştiriniz.

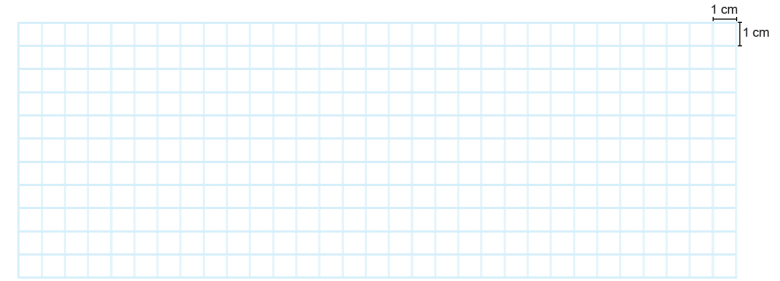

13. Kısa ve uzun kenar uzunlukları verilen dikdörtgenlerden hangisinin çevresinin uzunluğu 26 santimetredir?

- A) 25 cm 1 cm
- B) 20 cm 3 cm
- C) 13 cm 2 cm
- D) 10 cm 3 cm

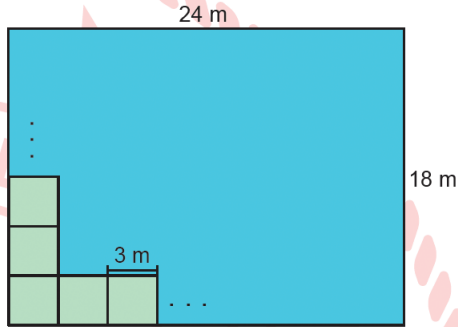
Örnek 1

Kenar uzunlukları doğal sayı ve çevre uzunluğu 16 birim olan kaç dikdörtgen çizilebilir?
Çizilebilecek dikdörtgenlerin kenar uzunluklarının neler olabileceğini sınıfta tartışınız ve belirlediğiniz dikdörtgenleri aşağıya çizin.

14. Kenar uzunlukları 24 m ve 18 m olan dikdörtgen şeklindeki bir yüzme havuzunun zemini görselde verilmiştir. Bu havuzun zemininin tamamı, bir kenar uzunluğu 3 m olan kare şeklindeki fayanslar ile fayanslar üst üste gelmeyecek ve aralarında boşluk kalmayacak biçimde kaplanacaktır.

Havuzun zemininin kaplama işlemi tamamlandığında, kullanılan fayansların toplam sayısı kaç olur?

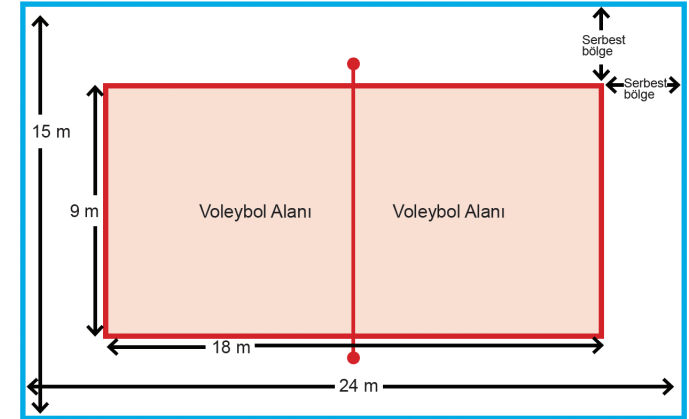
- A) 14 B) 28 C) 48 D) 72

Problem 4

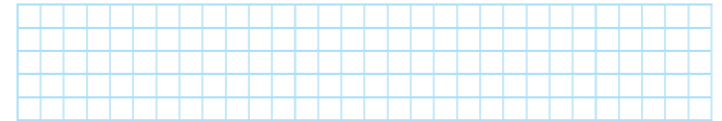
Türkiye Kadın Milli Voleybol Takımı'nın da katılma-ya hak kazandığı 2024 Paris Olimpiyat Oyunları'nda saha kenarındaki reklam panolarının maliyet hesabını sizin yapmanız isteniyor.

Bu saha voleybol alanı ve serbest bölgeden oluşmaktadır. Reklam panoları uzun kenarı boyunca serbest bölgenin her kenarının üzerine aralarında boşluk kalmadan yerleştirilecektir. Aşağıda kırmızı çizgilerle sınırlandırılan voleybol alanı ve kalan kısmı serbest bölge olan voleybol sahasının modeli verilmiştir.

- a) Serbest bölgenin alanı kaç metrekaredir?

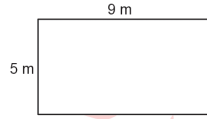
- b) Bu voleybol sahasının etrafına uzun kenarı 3 metre olan reklam panoları yerleştirilecektir. Bir panonun maç süresince reklam göstermesinin 1 dakikası 750 TL'dir.

Bir voleybol maçının ortalama süresi 2 saat 30 dakika olduğuna göre 2 maç boyunca tüm panoları kiralamak isteyen bir şirket kaç TL öder?

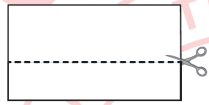

15. Kenar uzunlukları 5 m ve 9 m olan dikdörtgen şeklindeki bir karton Şekil I'de verilmiştir.

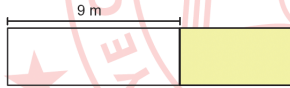
Şekil I

Bu karton, uzun kenarı boyunca Şekil II'deki gibi kesilerek alttaki küçük parça atılmıştır.

Şekil II

Kalan karton ile dikdörtgen şeklindeki sarı bir karton, kısa kenarları çakişacak biçimde Şekil III'teki gibi yapıştırılmıştır. Oluşan dikdörtgensel bölgenin kenar uzunlukları birer doğal sayı olmuştur.

Şekil III

Son durumda Şekil I ve Şekil III'teki dikdörtgensel bölgelerin alanları birbirine eşit olmuştur.

Buna göre, Şekil III'teki dikdörtgensel bölgenin metre cinsinden çevresinin uzunluğu aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) 46 B) 36 C) 22 D) 18

Problem 1

Bilge Hanım, köyündeki kenar uzunlukları 30 m ve 40 m olan dikdörtgen şeklindeki arsasına tabanı dikdörtgen şeklinde bir ev yaptırmak istiyor.

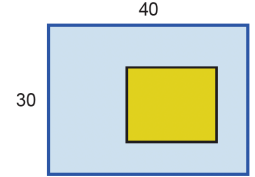
Taban alanı 480 m² olması istenen evin arsa içine yerleşebilmesi için kaç farklı tasarım yapılabileceğini bulunuz?

Aşağıdaki adımları izleyerek problemi çözelim.

1. Adım:

Dikdörtgen şeklinde bir arsa var ve bu arsanın kenar uzunlukları 30 m ve 40 m'dir.

Yapılacak ev de 480 m² olmalıdır.

2. Adım:

Arsanın alanı $30 \text{ m} \times 40 \text{ m} = 1200 \text{ m}^2$, evin de 480 m^2 alana sahip olacağı bilindiğine göre ev arsaya sığacaktır. Ardışık kenarlardan birinin uzunluğu 30 metreden, diğerinin uzunluğu 40 metreden fazla olmamalıdır.

Tablo: Farklı Tasarımların Arsanın İçine Sığma Durumu

3. Adım: Evin tabanının olası kenar uzunlukları metre cinsinden doğal sayı olacak şekilde belirlenerek tabloda gösterilmiştir.

4. Adım:

Kenar uzunlukları 30 m ve 40 m olan dikdörtgen şeklindeki arsanın içine taban alanı 480 m² olan bir ev planlanacaktır. Evin olası kenar uzunlukları belirlenerek bu uzunlukların arsanın içine sığıp sığmama durumları yandaki tabloda belirlenmiştir.

	Alan: 480 m ²	Ev arsaya sığar mı?	
	1 m	480 m	Sığmaz
	2 m	240 m	Sığmaz
	3 m	160 m	Sığmaz
	4 m	120 m	Sığmaz
	5 m	96 m	Sığmaz
	6 m	80 m	Sığmaz
	8 m	60 m	Sığmaz
	10 m	48 m	Sığmaz
	12 m	40 m	Sığar
	15 m	32 m	Sığar
	16 m	30 m	Sığar
	20 m	24 m	Sığar

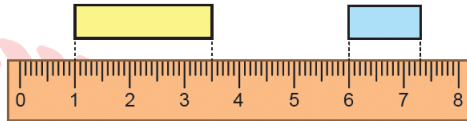
5. Adım:

Tabloda arsaya sığacağı belirlenen ev tasarımlarını çizerek arsanın içindeki durumunu görmeye çalışınız.

6. Adım:

Kenarları 30 m ve 40 m'yi temsil edecek şekilde dikdörtgenler çizin ve planladığınız evleri arsaya yerleştiriniz.

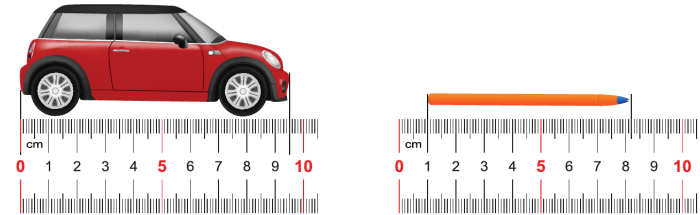
- 16.** Eş bölmelendirilmiş 8 santimetrelilik bir cetvele, sarı ve mavi şeritler görseldeki gibi konumlandırılmıştır.

Buna göre, bu iki şeridin uzunluklarının santimetre cinsinden ondalık gösterimi aşağıdakilerden hangisidir?

	Sarı	Mavi
A)	2,5	1,3
B)	3,5	7,3
C)	1,3	2,5
D)	2,5	1,5

- 2) Bedirhan, oyuncak arabasının ve kaleminin boyunun uzunluğunu 10 cm'lik cetveli ile görseldeki gibi ölçmüştür.

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- a) Oyuncak arabanın boyunun santimetre cinsinden uzunluğunun kesir ve ondalık gösterimini yazınız.

- b) Kalemin boyunun santimetre cinsinden uzunluğunu yazınız.

17. Ela'nın bir marketten aldığı ürünlerin alışveriş fişi görselde verilmiştir.

ALİŞVERİŞ FİŞİ	
Tarih	: 02.01.2025
Saat	: 12.30
Fiş No	: 0094
Ürün	Tutar
Makas	30,50 TL
Kalem	35,25 TL
Toplam Tutar	65,75 TL

Buna göre; makasın, kalemin ve toplam tutarın Türk lirası cinsinden kesir gösterimi aşağıdakilerden hangisidir?

	Makas	Kalem	Toplam Tutar
A)	$30\frac{1}{2}$	$35\frac{3}{4}$	$65\frac{3}{4}$
B)	$30\frac{1}{2}$	$35\frac{1}{4}$	$65\frac{3}{4}$
C)	$30\frac{1}{4}$	$35\frac{3}{4}$	$65\frac{3}{4}$
D)	$30\frac{1}{2}$	$35\frac{1}{4}$	$65\frac{1}{4}$

Örnek 2

Dört arkadaşın yaptıkları alışveriş sonrası aldıkları para üstlerinin ondalık gösterimini ve kesir gösterimini belirleyerek bu gösterimlerin okunuşlarını örnekteki gibi yazınız.

Kişiler	Alınan Para Üstü	Ondalık Gösterimi	Kesir Gösterimi	Gösterimlerin Okunuşu
Cansu		1,50 veya 1,5	$1\frac{50}{100}$ veya $1\frac{5}{10}$	Bir tam yüzde elli veya bir tam onda beş
Eylül				
Gülce				
Deniz				

19. Bir kütüphanedeki kitapların konularına göre sayısına ilişkin bilgiler tabloda verilmiştir.

Tablo: Kütüphanedeki Kitapların Konularına Göre Sayısı

Konu	Kitap Sayısı
Bilim Kurgu	Kütüphanedeki kitapların sayısının 0,25'i
Macera	Kütüphanedeki kitapların sayısının %4'ü
Fantastik	Kütüphanedeki kitapların sayısının 0,38'i
Komedi	Kütüphanedeki kitapların sayısının 0,08'i
Eğitim	Kütüphanedeki kitapların sayısının $\frac{1}{4}$ 'i

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Fantastik konulu kitap sayısı en azdır.
 B) Bilim kurgu ile eğitim konulu kitapların sayısı birbirine eşittir.
 C) Komedi konulu kitap sayısı en fazladır.
 D) Macera konulu kitap sayısı, eğitim konulu kitap sayısına eşittir.

- 5) Seher; arkadaşları Emre, Meltem ve Hüseyin'i evine davet etmiştir. Seher'in annesi herkesin tabağına eşit miktarda çerez koymuştur. Çerezlerini yedikten sonra tabaklarında kalan çerez miktarlarına ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo: Kişilerin Tabaklarında Kalan Çerez Miktarları

Kişiler	Tabakta Kalan Çerez Miktarı
Seher	Çerezin %30'u
Emre	Çerezin $\frac{1}{4}$ 'i
Meltem	Çerezin 0,19'u
Hüseyin	Çerezin $\frac{12}{40}$ 'si

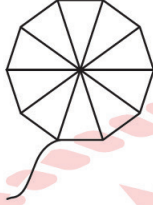
- I. Emre ve Hüseyin aynı miktarda çerez yemiştir.
 II. En az çerezi Meltem yemiştir.
 III. Seher ve Hüseyin aynı miktarda çerez yemiştir.
 IV. En az çerezi Seher yemiştir.

Buna göre yukarıdaki ifadelerden hangisi ya da hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I B) II ve IV C) II ve III D) I, II, III ve IV

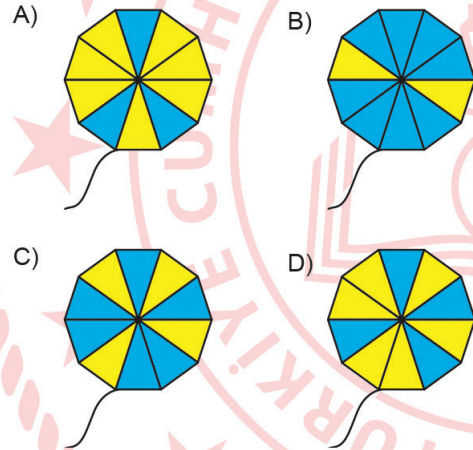

20. Çıtalar yardımıyla 10 eş bölmeye ayrılmış olan bir uçurtma maketi görselde verilmiştir.

Hakan; bu maketin bölmelerinin $\frac{2}{5}$ 'sini sarı, $\frac{3}{5}$ 'ünü ise mavi renkli uçurtma kâğıdı ile kaplayacaktır.

Buna göre, kaplama işlemi tamamlandığında bu uçurtmanın görünümü aşağıdakilerden hangisi olabilir?

Etkinlik 6

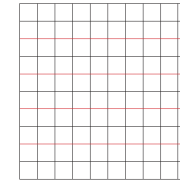
Bir Aracın Yakıt Tüketimi

Bir aracın üç haftalık yakıt tüketimi incelenmiştir. Bu araç birinci hafta $\frac{13}{20}$ depo yakıt, ikinci hafta $\frac{3}{4}$ depo yakıt ve üçüncü hafta $1\frac{7}{50}$ depo yakıt tüketmiştir.

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

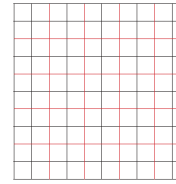
- 1 Bu aracın haftalara göre tükettiği yakıt miktarının ondalık gösterimini aşağıdaki yüzlük tabloları doldurarak yapınız.

Birinci hafta tükettiği yakıt miktarı

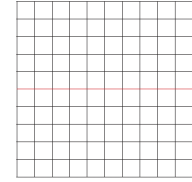
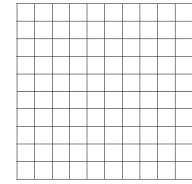
Her 20 karenin 13 tanesini boyayınız.

İkinci hafta tükettiği yakıt miktarı

Her 4 karenin 3 tanesini boyayınız.

Üçüncü hafta tükettiği yakıt miktarı

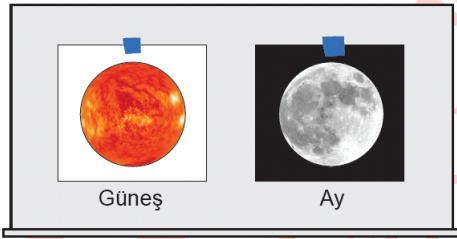
100'lük tablonun bir tanesinin tamamını, diğerinin ise her 50 karesinin 7 tanesini boyayınız.

- 2 Haftalara göre tüketilen yakıt miktarının ondalık gösterimini ve ondalık gösteriminin okunuşunu aşağıdaki tabloya yazınız.

Haftalar	Tüketilen Yakıt Miktarının Ondalık Gösterimi	Tüketilen Yakıt Miktarının Ondalık Gösteriminin Okunuşu
1. Hafta		
2. Hafta		
3. Hafta		

1. Bir öğretmen, Dünya üzerinde aynı yerden gündüz saatlerinde Güneş'in, akşam saatlerinde ise Ay'ın, teleskop yardımıyla çekilen fotoğraflarını tahtaya şekildeki gibi asıyor.

Öğretmen, öğrencilerine Güneş'in Ay'dan daha büyük olmasına rağmen Dünya'dan bakıldığında fotoğraflardaki gibi yaklaşık olarak aynı büyüklükte görünmelerinin nedenini soruyor.

Buna göre, bu durumun nedeni öğrencilerin aşağıdaki ifadelerinden hangisiyle açıklanır?

- A) Ay'ın, Dünya etrafında dolanma süresiyle kendi etrafında dönme süresinin eşit olması
- B) Güneş ve Ay'ın kendi eksenleri etrafında dönme hareketi yapması
- C) Güneş'in ısı ve ışık kaynağı olması
- D) Ay'ın, Dünya'ya Güneş'ten daha yakın olması

Güneş, Dünya'dan çok daha büyüktür ancak Dünya'dan çok uzakta olduğu için küçük görünmektedir. Bu durumu anlayabilmek için aşağıdaki etkinliği yapalım.

Görünen Boyut

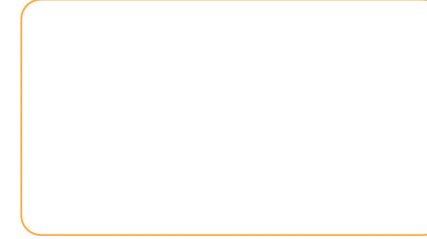
ETKİNLİK İSTASYONU

Etkinliğin Yapılışı

- Belirlediğimiz zemine "X" çizerek gözlemci noktasını işaretleyelim.
- Topları elinde tutmak üzere iki arkadaş belirleyelim. Gözlemci noktasına göre küçük topu tutan arkadaşımız bir adım uzaklıkta bir konumda ayakta durmalıdır. Büyük topu tutan arkadaşımız da aynı doğrultuda olacak şekilde en uzak konuma yerleşmelidir.
- Gözlemci noktasından arkadaşlarımızın tuttuğu topları gözlemleyelim.

Değerlendirme

- a. Topları, gözlemci noktasından gördüğümüz büyüklüklerine göre çizelim.

- b. Topları, gözlemci noktasından gördüğümüz büyüklüklerine göre sıralayalım.

- c. Gözlemlerimizden yola çıkarak Güneş'i olduğundan küçük görmemizin sebebi ne olabilir? Yazalım.

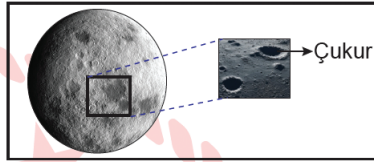
MALZEMELER

- İki top (farklı büyüklükte)
- Kalem

2. Bir öğretmen, Ay'ın görselini ve bu görseldeki Ay yüzeyinin bir kısmının büyütülmüş hâlini şekildeki gibi öğrencilerine gösteriyor.

Öğretmen, Ay yüzeyinde görünen bu çukurların gök cisimlerinin çarpması sonucu oluştuğunu söylüyor.

Buna göre, bu çukurların Ay yüzeyinde Dünya yüzeyine göre daha fazla oluşmasının sebebi Ay'ın aşağıdaki özelliklerinden hangisiyle açıklanır?

- A) Ay'ın Dünya etrafında saat yönünün tersine dolanmasıyla
- B) Ay'ın küresel bir şekle sahip olmasıyla
- C) Dünya'dan bakıldığında Ay'ın hep aynı yüzünün görünmesiyle
- D) Ay'ın atmosferinin, Dünya'nın atmosferinden daha ince olmasıyla

AY'IN ÖZELLİKLERİ VE HAREKETLERİ

Geçmişte yapılan gözlem ve incelemelerde Ay yüzeyinde su olduğuna dair kanıt bulunamamıştı. Ancak günümüzde Ay'ın çeşitli bölgelerinde suyun varlığına ait kanıtlar bulunmuştur. Bu kanıtların ortaya çıkmasında ise Ay yüzeyine çarpan gök taşları etkili olmuştur. Çünkü çarpmanın etkisi ile buz parçacıkları yüzeye çıkmıştır.

Ay'ın bazı özelliklerini tanımlayacağımız aşağıdaki etkinliği yapalım.

Ay'ın Keşfi

ETKİNLİK İSTASYONU

Aşağıdaki Ay görsellerini inceleyerek soruları cevaplayalım.

- a. Ay'ın şeklini tanımlayalım.

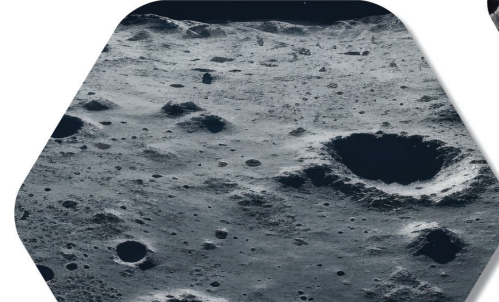
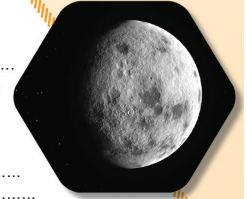
.....

- b. Ay'a gittiğimizi hayal edelim. Ay yüzeyinde neler gördük?

.....

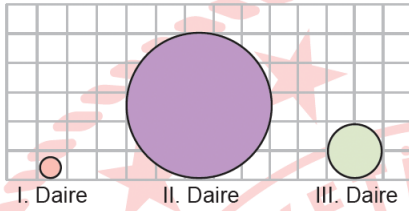
- c. Ay yüzeyinde gözlemlenen çukur alanlar nasıl oluşmuş olabilir?

.....

3. Bir öğrenci; Güneş, Dünya ve Ay'ın birbirlerine göre hacimsel büyüklüklerini karşılaştırmak için hazırladığı ölçeklendirilmemiş bir görselde, birim karelerden oluşan bir kâğıda farklı büyüklükteki daireleri görseldeki gibi çizerek numaralandırıyor.

Buna göre, öğrencinin bu görselde Güneş, Dünya ve Ay'ı temsil etmek için çizdiği daireler aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	I. Daire	II. Daire	III. Daire
A)	Ay	Güneş	Dünya
B)	Güneş	Dünya	Ay
C)	Dünya	Güneş	Ay
D)	Ay	Dünya	Güneş

GÜNEŞ, DÜNYA VE AY'IN BİRBİRLERİNE GÖRE HAREKETLERİ

Güneş, Dünya ve Ay'ın birbirlerine göre hareketleri ve hacimsel büyüklükleri arasındaki ilişkiyi göstereceğimiz model tasarımı ile ilgili aşağıdaki etkinliği yapalım.

PERFORMANS İSTASYONU: Model Geliştiriyorum

Güneş, Dünya ve Ay'ın birbirine göre hareketlerini ve hacimsel büyüklüğünü gösteren özgün bir model tasarlayalım. Modelimizin tasarım sürecine başlamadan önce plan (veri toplama, hedef, süre, tasarım, değerlendirme vb. başlıklara göre) yapalım. Planımızın veri toplama aşamasında güvenilir bilimsel kaynaklara başvurmaya dikkat edelim. Modelimizi hoş, güzel bir tasarımla ortaya çıkaralım. Modelimize ait bilgileri aşağıdaki ilgili bölümlere yazalım. Tasarımlarımız için oyun hamuru, gazete kâğıdı, siyah fon kartonu, balon gibi araçlar kullanabiliriz. Planımıza uygun ve düzenli bir şekilde çalışarak bir hafta içerisinde modelimizi tamamlayıp arkadaşlarımıza sunalım. Modelimizi arkadaşlarımızın modelleri ile karşılaştırarak geliştirelim. Geliştirdiğimiz modeli arkadaşlarımıza sunalım. Arkadaşlarımızla yardımlaşarak süreci daha verimli hâle getirebileceğimizi unutmayalım.

Kullanacağımız Malzemeler

.....

.....

.....

.....

.....

Tasarımımızın Çizimi

Yapım Aşamaları

.....

.....

.....

.....

Yapım Aşamaları-1

Yaptığımız testler ve karşılaştırmalar sonucunda düzeltilmesi gerekenler:

.....

Düzeltilme Aşamasında Yaptıklarımız

.....

.....

Değerlendirme Aşamaları-2

Yaptığımız testler ve karşılaştırmalar sonucunda düzeltilmesi gerekenler:

.....

4. Bir öğrenci, nisan ayında iki farklı tarihte akşam saatlerinde Ay'ı gözlemlemek istiyor. Gözlem yapacağı bu tarihleri şekildedeki gibi panoya asıp siyahla boyadığı kısımlar karanlığı, beyaz kalan kısımlar ise aydınlığı temsil edecek şekilde Ay'ın bu tarihlerdeki evrelerine ait görünümünü çiziyor.

1. gözlem : 3 Nisan
Ay'ın evresi :
2. gözlem : 10 Nisan
Ay'ın evresi :

Buna göre, öğrencinin bu tarihlerde çizdiği Ay'ın evreleri aşağıdakilerden hangisi olabilir?

	3 Nisan	10 Nisan
A)		
B)		
C)		
D)		

PEKİŞTİRME İSTASYONU-3

Aşağıdaki etkinlikte Ay'ın 8 Kasım tarihindeki görünümü verilmiştir.

1. Buna göre 1, 15 ve 22 Kasım tarihlerinde Ay'ın nasıl görüneceğini boş bırakılan kutular içine çizelim. Ay'ın hangi evrede olacağını ilgili noktali alana yazalım.

1 Kasım

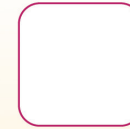
8 Kasım

15 Kasım

22 Kasım

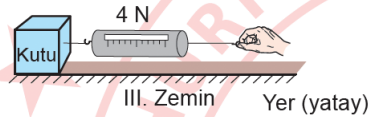
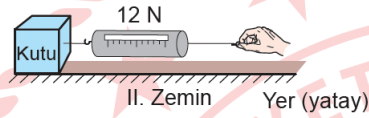
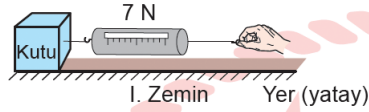

2. Verilen evrelerin tekrar gözlemlenebilmesi için kaç gün geçmelidir? Yazalım ve tartışalım.

.....

5. Bir öğrenci, bir deneyde numaralanmış zeminler üzerinde duran özdeş kutuları hareketle geçirebilen en az kuvveti, özdeş dinamometrelerle şekildeki gibi ölçüyor.

Buna göre, bu deneyle ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) II. zemin, I. zemine göre daha az pürüzlüdür.
- B) III. zemin ile kutu arasındaki sürtünme kuvveti, I. zemin ile kutu arasındaki sürtünme kuvvetinden daha fazladır.
- C) II. zemin, III. zemine göre daha pürüzlüdür.
- D) I, II ve III. zeminlerde kutular ile zemin arasındaki sürtünme kuvvetleri birbirine eşittir.

PEKİŞTİRME İSTASYONU-3

Bir cisim; K ve L olarak adlandırılan yüzeyler ile cam yüzeyde özdeş dinamometreler yardımıyla çekilerek hareket ettirilmiştir. Cismin hareketi sırasında dinamometrelerdeki değişim aşağıdaki görselde verilmiştir.

a. Cam yüzey ile K ve L yüzeylerinin cisme uyguladığı sürtünme kuvvetlerini büyükten küçüğe sıralayalım.

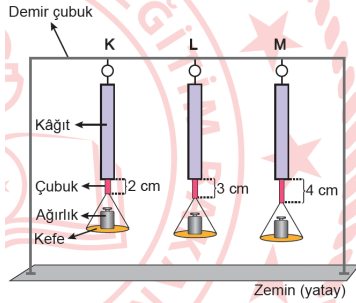
..... > >

b. K ve L yüzeyleri hangi maddelerden yapılmış olabilir? Tahminlerimizi yazalım.

.....
.....

6. Aynı maddeden yapılmış ilk boyları aynı olan üç yay, özdeş çubuklar ve özdeş keşeler kullanılarak K, L ve M dinamometreleri tasarlanıyor. Yayların ucuna özdeş çubuklar sabitlenip çubuklar ve yaylar gözükmeyecek şekilde, yayların etrafı bir kâğıtla kapatılıyor. Yaylara sabitlenen çubuklara özdeş birer keşe takılıyor. Bu dinamometreler bir zemin üzerine yerleştirilmiş demir çubuğa sabitleniyor. Daha sonra bu dinamometrelerin keşesine özdeş ağırlıklar yerleştirildiğinde, dinamometrelerin yaylarındaki uzama miktarına bağlı olarak yaylara takılan çubukların görünen uzunlukları şekildeki gibi ölçülüyor.

Bu dinamometrelerdeki yayların özelliğini kaybetmediği bilindiğine göre, bu dinamometrelerle ilgili,

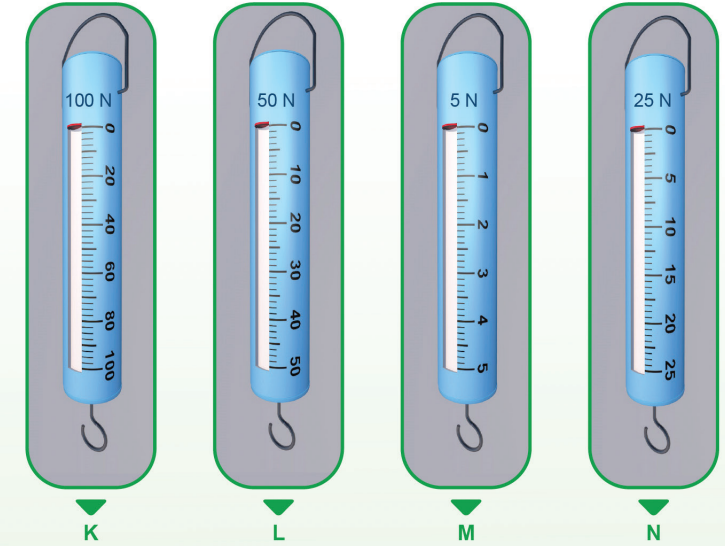
- Dinamometrelerde kullanılan yayların kalınlıkları birbirine eşittir.
- K dinamometresi, L dinamometresine göre daha hassas ölçüm yapmıştır.
- L dinamometresinde kullanılan yay, M dinamometresinde kullanılan yaydan daha kalındır.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I B) Yalnız III
C) I ve II D) II ve III

PEKİŞTİRME İSTASYONU-1

K, L, M ve N dinamometreleri aşağıda gösterilmiştir.

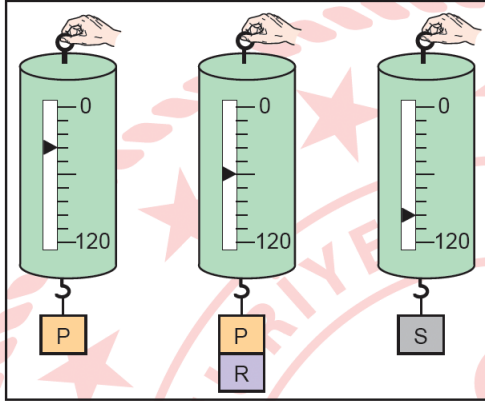

Bu dinamometreler ile ilgili soruları cevaplayalım.

1. Hangi dinamometreler, 3 N büyüklüğündeki bir kuvveti en hassas şekilde ölçer?
.....
2. Dinamometrelerdeki yayların cinsi aynı olduğuna göre en kalın yay hangi dinamometrededir?
.....
3. Hangi dinamometreler 30 N'lık kuvveti ölçmek için kullanılabilir?
.....
4. Hangi dinamometrelere 70 N'lık kuvvet uygulandığında içlerindeki yayın esneklik özelliği bozulur?
.....

7. Bir deneyde, özdeş 10 bölmeden oluşan ve en fazla 120 N değerinde kuvvet ölçen özdeş dinamometrelere P, R ve S cisimleri ayrı ayrı veya birlikte asılarak bu cisimlerin ağırlıkları şekildeki gibi ölçülüyor.

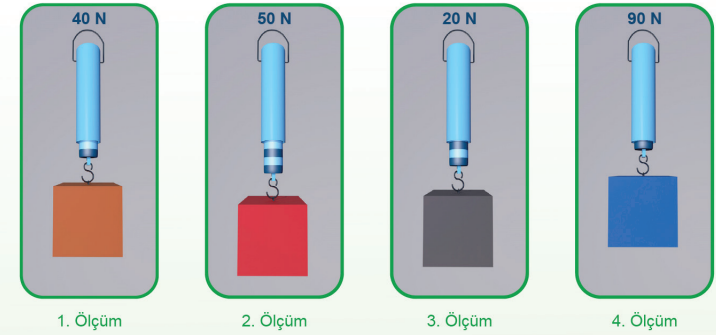

Buna göre, bu dinamometreler ve cisimlerle ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) R cisminin ağırlığı, P cisminin ağırlığından daha büyüktür.
- B) S cisminin ağırlığı, P ve R cisimlerinin ağırlığından daha büyüktür.
- C) Bu dinamometrelerin her bir bölmesi 20 N'a karşılık gelir.
- D) Bu dinamometrelerden birine P ve S cisimleri birlikte asıldığında, dinamometre doğru ölçüm yapar.

PEKİŞTİRME İSTASYONU-2

Aşağıdaki dinamometreler, 10 bölmeden oluşmakta ve üzerlerinde ölçüm yapabilecekleri en büyük değer yazmaktadır. Bu dinamometreler ile görsellerdeki gibi farklı cisimler ölçülmüştür.

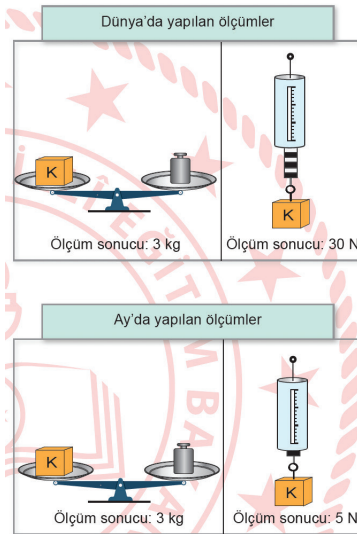

Buna göre ölçüm sonuçlarını aşağıdaki tabloya yazalım.

	1. Ölçüm	2. Ölçüm	3. Ölçüm	4. Ölçüm
Ölçüm Sonucu (N)				

8. Bir deneyde K cisminin, Dünya ve Ay'da, özdeş eşit kollu terazi ve dinamometre kullanılarak yapılan ağırlık ve kütle ölçümleri şekilde verilmiştir.

Buna göre yapılan bu ölçümler sonucunda,

- Bir cismin kütlesi eşit kollu teraziyle, ağırlığı dinamometreyle ölçülür.
- Bir cismin Ay'daki kütlesi, Dünya'dakinden daha küçüktür.
- Bir cismin Dünya'daki ve Ay'daki ağırlıkları birbirine eşittir.

Çıkarımlarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III
C) I ve II D) II ve III

PEKİŞTİRME İSTASYONU-2

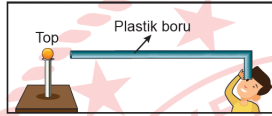
Aşağıdaki tabloda beş farklı maddenin Dünya'daki kütle değerleri verilmiştir. Bu maddelerin tablodaki diğer kütle ve ağırlık değerlerini belirleyelim ve belirlediğimiz değerleri ilgili alanlara örnekteki gibi yazalım.

Dünya'daki Kütle (kg)	Dünya'daki Ağırlık (N)	Ay'daki Kütle (kg)	Ay'daki Ağırlık (N)
3	30.....	3.....	5.....
15			
36			
60			
90			

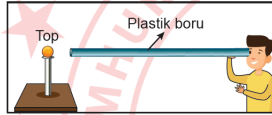

9. Bir öğrenci aydınlık bir ortamda, aynı maddeden yapılmış saydam olmayan, farklı şekillerdeki içi boş plastik boruları kullanıp masa üzerindeki bir çubuğa sabitlenmiş toplara eşit mesafelerden bakarak görsellerdeki gibi numaralanmış üç gözlemi yapıyor.

I. Gözlem

II. Gözlem

III. Gözlem

Buna göre, öğrenci bu gözlemlerin hangilerinde topu görebilir?

- A) Yalnız II
B) Yalnız III
C) I ve II
D) I ve III

İşığın Yayılması

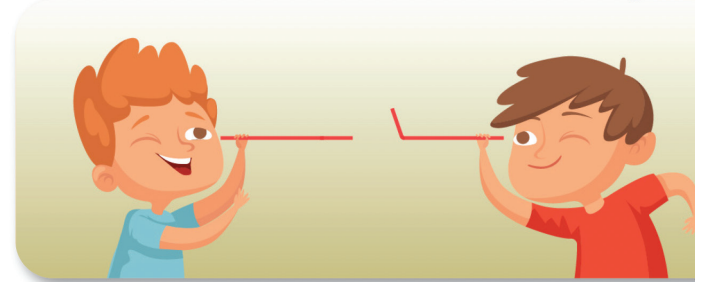
ETKİNLİK İSTASYONU

Etkinliğin Yapılışı

- İki kişilik gruplar oluşturulalım.
- Pipetlerden biri düz hâlde kalırken diğerini eğik hâle getirelim.
- Arkadaşımızla yüz yüze olacak şekilde karşılıklı oturalım.
- Düz hâldeki pipeti kullanarak birbirimizi gözlemleyelim.
- Eğik hâldeki pipeti kullanarak birbirimizi gözlemleyelim.
- Yaptığımız gözlem sonucunu ve ışıkla ilgili ulaştığımız bilgileri arkadaşlarımızla paylaşalım.

MALZEMELER

- İki pipet

Değerlendirme

1. Arkadaşımızı hangi pipetle görebildik? Yazalım.

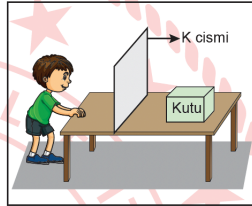
.....

2. Gözlem sonuçlarını arkadaşlarımızla tartışalım. Buradan hareketle ışığın yayılması ile ilgili nitelikleri tanımlayarak aşağıya yazalım.

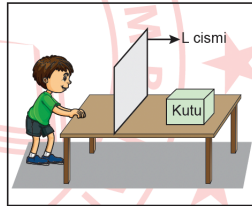
.....

10. Bir öğrenci, aydınlık bir ortamda masada duran bir kutunun önüne I. durumda bu kutudan daha büyük K cismini, II. durumda da K cismini çıkarıp yerine bu kutudan daha büyük L cismini görseldeki gibi sabitleyerek yerleştiriyor. Bu cisimlerin arkasında kalan kutunun net görülüp görülmediğini gözlemliyor.

I. Durum

II. Durum

Öğrenci I. durumda kutuyu net görürken, II. durumda kutuyu net göremediğine göre, K ve L cisimleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) K, demir levha olabilir.
B) L, ışığın tamamını geçirir.
C) L, akvaryum camı olabilir.
D) K, saydam bir cisimdir.

ETKİNLİK İSTASYONU

Işık Geçirgenliğine Göre Gruplandırılma

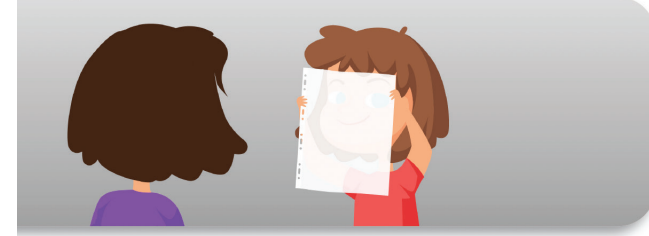

Etkinliğin Yapılışı

- İki kişilik gruplar oluşturulur.
- Malzemelerden birini seçelim.
- Malzemenin bir tarafında biz, diğer tarafında arkadaşımız olacak şekilde yerimizi alalım.
- Malzemeyi arkadaşımızla birlikte göz hizamızda tutalım.
- Cisim arkasındaki arkadaşımızı görmeye çalışalım.
- Gözlem sonuçlarımızı grup arkadaşımızla paylaşalım.

MALZEMELER

- Çeşitli eşyalar (lam, kitap, kalemlik, plastik su şişesi, şeffaf dosya, alüminyum folyo vb.)

Değerlendirme

a. Görüntü özelliğine göre tablodaki uygun satırlara "✓" işareti koyalım.

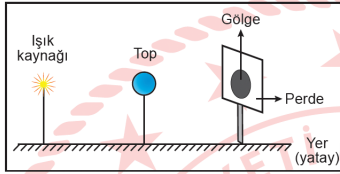
Eşya	Net gördüm.	Net göremedim.	Göremedim.
Lam			
Şeffaf dosya			
Kitap			
Diğer (.....)			
Diğer (.....)			

b. Kullandığımız malzemeleri ışığı geçirme durumlarına göre gruplandırarak tablodaki uygun satırlara "✓" işareti koyalım.

Eşya	Saydam	Yarı Saydam	Opak
Lam			
Şeffaf dosya			
Kitap			
Diğer (.....)			
Diğer (.....)			

11. Bir deneyde, şeffaf çubuklara sabitlenen bir ışık kaynağı, saydam olmayan top ve perde aynı doğrultuda yerleştirildiğinde topun perde üzerinde oluşan gölgesi şekildeki gibi gözlemleniyor.

Işık kaynağı ve topun perdeye olan uzaklıkları değiştirilerek iki durumda da gölge boyundaki değişim gözlemleniyor. Bu durumlar şu şekildedir:

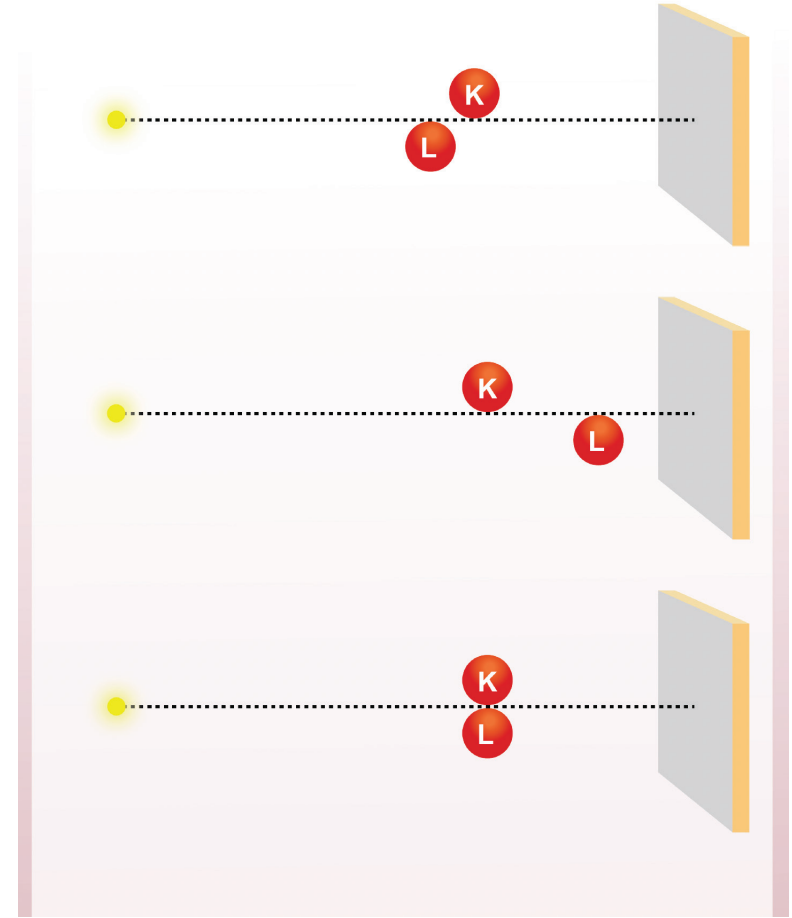
- I. Durum : Topun ve perdenin yeri değiştirilmeden ışık kaynağı topa yaklaştırılıyor.
 II. Durum : Işık kaynağı ve perdenin yeri değiştirilmeden top perdeye yaklaştırılıyor.

Buna göre, bu durumlarda perde üzerinde oluşan gölgenin büyüklüğünün başlangıçtaki gölge büyüklüğüne göre değişimi aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

I. Durum	II. Durum
A) Azalır	Azalır
B) Artar	Azalır
C) Artar	Artar
D) Azalır	Artar

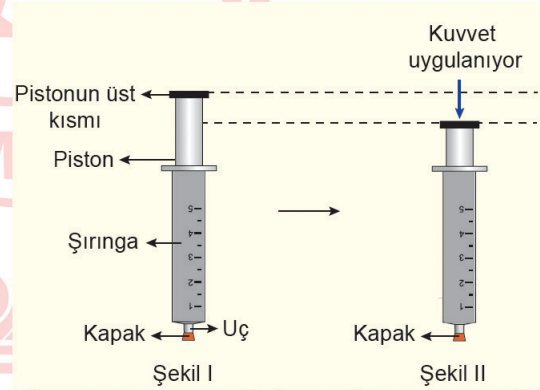
BÖLÜM SONU İSTASYONU

Opak K ve L cisimleri, ışık kaynağı ile ekran arasında yerleştirilecektir. Cisimlerin ekran üzerinde oluşacak gölgelerini çizelim.

12. Bir öğrenci, içinde K maddesi olan ve içi görünmeyen bir şiringanın uç kısmını Şekil I'deki gibi bir kapakla kapatıyor. Daha sonra pistonun üst kısmına kuvvet uyguladığında pistonun Şekil II'deki gibi bir miktar aşağı yönde hareket ettiğini gözlemliyor ve şiringanın içindeki maddenin sıkıştığı biliniyor.

Buna göre, şiringanın içindeki K maddesi aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Hava
B) Demir bilye
C) Tahta parçası
D) Taş

ETKİNLİK İSTASYONU

Maddeler Şiringalarda

Etkinliğin Yapılışı

- Şiringaların üzerine A, B ve C etiketlerini yapıştıralım.
- A şiringasına küçük taş parçası yerleştirelim.
- B şiringasını hava kalmayacak şekilde su ile dolduralım.
- C şiringasını hava ile dolduralım.
- Sırayla her bir şiringanın ucunu parmağımız ile kapatalım. Pistona itme kuvveti uygulayarak sıkıştırmaya çalışalım.

Değerlendirme

a. Hangi şiringadaki madde sıkıştırılabildi?

.....
.....
.....

b. A, B ve C şiringalarındaki maddeler hangi hâldedir?

.....
.....
.....

c. Maddelerin sıkıştırılabilme durumu ile madde taneciklerinin birbirine yakınlık durumu arasındaki ilişkiyi açıklayalım.

.....
.....
.....

13. Bir öğrenci, tabloda yer alan numaralanmış bilgileri, ısı veya sıcaklık kavramlarına ait olma durumlarına göre “✓” ile işaretlemiştir. Ancak işaretlemelerinde yanlışlık yapmıştır.

Bilgiler	Isı	Sıcaklık
I. Bir enerji çeşididir.	✓	
II. Termometreyle ölçülür.	✓	
III. Birimi derece Celsius'tur.		✓
IV. Kalorimetre kabıyla hesaplanır.		✓

Buna göre, öğrenci tablodaki numaralanmış bilgilerden hangilerinin ait olduğu kavramı yanlış işaretlemiştir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve IV
D) III ve IV

Benzerlik ve Farklılıklar

ETKİNLİK İSTASYONU

Etkinliğin Yapılışı

- Isının özelliklerini kırmızı, sıcaklığın özelliklerini mavi renkli kalemle ilgili alanlara yazalım.

MALZEMELER

- Farklı renkte kalemler

Isı

.....

.....

.....

.....

.....

Sıcaklık

.....

.....

.....

.....

.....

- Isı ve sıcaklığın benzer ve farklı özelliklerini ilgili alanlara yeşil ve siyah renkli kalemle-rimle yazalım.

Benzer Özellikler

.....

.....

.....

.....

.....

Farklı Özellikler

.....

.....

.....

.....

.....

14. Katı, sıvı veya gaz hâldeki maddelerin tanecikleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Katı hâldeki bir maddenin tanecikleri sıkıştırılabilir.
- B) Sıvı hâldeki bir maddenin tanecikleri sadece titreşim hareketi yapar.
- C) Katı hâldeki bir maddenin tanecikleri sadece öteleme hareketi yapar.
- D) Gaz hâldeki bir maddenin tanecikleri titreşim, öteleme ve dönme hareketi yapar.

Tanecikleri Modelleyelim

Etkinliğin Yapılışı

- Üçer veya dörder kişilik gruplar oluşturalım.
- Pinpon toplarının bir maddenin en küçük yapı taşlarını temsil ettiğini düşünelim ve aşağıdaki aşamaları yerine getirelim.

Aşamalar

- Pinpon toplarının katı bir maddenin taneciklerini temsil ettiğini düşünelim. Topları şeffaf saklama kabının içerisine aralarında boşluk çok az olacak şekilde yerleştirelim. Saklama kabının kapağını kapatalım. Kabı yatay ve dikey yönde sallayalım. Topların hareketini gözlemleyelim. Temsil edilen madde modelini 1 numaralı alana çizelim.
- Saklama kabı içerisindeki pinpon toplarından bir kısmını çıkaralım. Bu topların sıvı bir maddenin taneciklerini temsil ettiğini düşünelim. Kabin kapağını kapatarak kutuyu yatay ve dikey yönde sallayalım. Topların hareketini gözlemleyelim. Temsil edilen madde modelini 2 numaralı alana çizelim.
- Saklama kabı içerisindeki pinpon toplarından büyük bir kısmını çıkaralım. Bu topların gaz bir maddenin taneciklerini temsil ettiğini düşünelim. Kabin kapağını kapatarak kutuyu yatay ve dikey yönde sallayalım. Topların hareketini gözlemleyelim. Temsil edilen madde modelini 3 numaralı alana çizelim.

ETKİNLİK İSTASYONU

MALZEMELER

- Şeffaf saklama kabı
- Pinpon topları (saklama kabını doldurmaya yetecek kadar)

1

2

3

Değerlendirme

a. Katı, sıvı ve gaz maddeleri temsil eden modellerimizde benzerlik ve farklılıklar nelerdir?

.....

.....

b. Pinpon toplarının hareketi gibi madde yapısındaki tanecikler de hareket eder mi? Tahminimizi yazalım.

.....

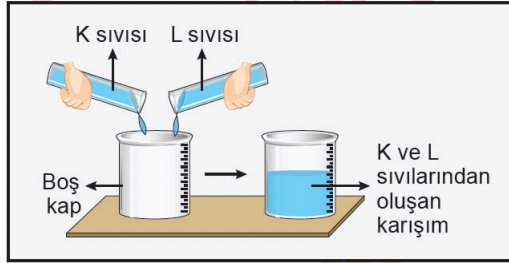
.....

c. Yapısını çizdiğimiz 1, 2 ve 3 numaralı modellere günlük yaşamdan örnekler verelim.

.....

15. Bir deneyde, 40 °C sıcaklığındaki K sıvısı ve bu sıvıyla eşit kütleli 10 °C sıcaklığındaki L sıvısı boş bir kapta şekildeki gibi karıştırılarak K ve L sıvılarından oluşan bir karışım elde ediliyor.

Isı alışverişinin sadece K ve L sıvıları arasında olduğu kabul edildiğine göre, bu deneyle ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) K sıvısı ısı almıştır.
- B) L sıvısının sıcaklığı azalmıştır.
- C) Oluşan karışımın son sıcaklığı 40 °C ile 10 °C arasındadır.
- D) K sıvısının sıcaklığı artmıştır.

Sıcaklık Değişimi

PERFORMANS İSTASYONU

Etkinliğin Yapılışı

- Üçer veya dörder kişilik gruplar oluşturalım.
- Beherglasları eşit seviyede su ile dolduralım.

MALZEMELER

- 2 beherglas
- İspirto ocağı
- Su
- Termometre

Tahmin Et

- Sıvılar karıştırılırsa olabilecek sıcaklık değişimini tahmin edelim.

Gözlemle

- Ölçüm sonuçlarını yazalım.

1

İlk Sıcaklık :

2

İlk Sıcaklık :
Son Sıcaklık :

Açıkla

- 2 numaralı beherglastaki suyun ilk ve son sıcaklık değerleri arasında fark oluştu mu? Sebebinin yazalım.

Değerlendirme

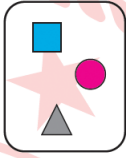
a. 2 numaralı beherglastaki suyun sıcaklığı neden değişmiştir?

.....

b. "Sıcaklık Değişimi" performans görevi ile ilgili bir rapor hazırlayalım. Raporumuzda günlük yaşamdan benzer örneklerle de yer verelim.

16. Bir öğrenci, bitki veya hayvan hücresinde bulunan yapılardan bazılarını ■, ▲, ● ve ★ sembolleriyle göstererek hazırladığı bitki ve hayvan hücresi modellerine şekildeki gibi yerleştirmiştir.

Bitki hücresi

Hayvan hücresi

Buna göre, bu yapılarla ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) ●, mitokondri olabilir.
B) ★, kloroplast olabilir.
C) ■, sentrozom olabilir.
D) ▲, hücre duvarı olabilir.

ETKİNLİK İSTASYONU

Özellikleri Karşılaştıralım

Etkinliğin Yapılışı

- Üçer veya dörder kişilik gruplar oluşturalım.
- Grup arkadaşlarımız ile bitki ve hayvan hücrelerinin özelliklerini karşılaştıracığımız model, poster veya dijital içerik oluşturalım.
- Oluşturduğumuz model, poster veya dijital içerikte bitki ve hayvan hücrelerinin benzerlik ve farklılıklarını belirleyelim.

MALZEMELER

Bu etkinlikte kullanacağımız malzemeleri grup arkadaşlarımızla birlikte belirleyeceğiz. Model, poster veya dijital içerik oluşturma tercihimize göre gerekli malzemeleri seçelim.

Değerlendirme

Hazırladığımız model, poster veya dijital içeriği arkadaşlarımıza sunup tartışalım. Tartışma sonucunda ulaştığımız bilgileri öğretmenimize veya bilimsel kaynaklara başvurarak doğrulayalım. Bu bilgilere göre ürünümüzde eksik veya hatalı bilgiler varsa düzeltelim. Düzeltme yaptığımız bilgileri aşağıdaki alana yazalım.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

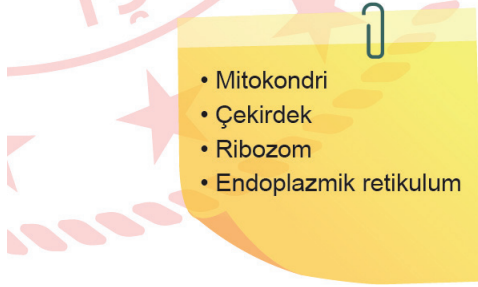
.....

.....

.....

17. Hücrede bulunan bazı yapılar kartta verilmiştir.

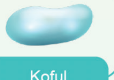

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi kartta yazılan yapılardan birinin görevi değildir?

- A) Hücrenin yönetim merkezidir.
- B) Protein sentezinde görevlidir.
- C) Hücre içi sindirimde görevlidir.
- D) Hücrede enerji üretiminde görevlidir.

PEKİŞTİRME İSTASYONU-1

1. Tabloda verilen organellerin görevlerini yazalım. Bu organellerin bulunduğu hücre çeşidini "✓" ile işaretleyelim.

Organeller	Görevi	Organelin Bulunduğu Hücre Çeşidi	
		Bitki	Hayvan
 Endoplazmik Retikulum		☐	☐
 Koful		☐	☐
 Mitokondri		☐	☐
 Kloroplast		☐	☐

2. Aşağıdaki tabloda bazı hücreler ile yapı ve organeller verilmiştir. Bu yapı ve organellerden ilgili hücreye ait olanları "✓" ile işaretleyelim.

YAPI VE ORGANELLER	HÜCRE	Ağız İçi Epitel Hücresi	Yaprak Hücresi	Kas Hücresi	Marul Hücresi
Hücre zarı	☐	☐	☐	☐	☐
Hücre duvarı	☐	☐	☐	☐	☐
Çekirdek	☐	☐	☐	☐	☐
Ribozom	☐	☐	☐	☐	☐
Sentrozom	☐	☐	☐	☐	☐
Kloroplast	☐	☐	☐	☐	☐

18. Aşağıdaki yapı veya organların hangisinde çizgili kas bulunur?

- A) Kalp B) Mide
C) Bağırsak D) Kol

Yapıları Etiketleyelim

ETKİNLİK İSTASYONU

Etkinliğin Yapılışı

- Aşağıda destek ve hareket sisteminin bileşenlerine ait yapıların isimleri ve görselleri verilmiştir.
- Bu yapıları kendi içinde gruplandırılın.
- Bu gruplandırmadan sonra aşağıdaki etiketlerde verilen yapıların etiket numaralarını uygun kutuya yazalım.

1 Kemik 2 Çizgili Kas 3 Kıkırdak 4 Kalp Kası 5 Düz Kas 6 Eklem

DESTEK VE HAREKET SİSTEMİ BİLEŞENLERİ

DESTEK VE HAREKET SİSTEMİ BİLEŞENLERİ

19. Tabloda I, II ve III ile numaralandırılmış vücut yapıları ve bu yapılarda bulunan kemik çeşitleri uzun, kısa ve yassı kemik olma durumlarına göre “✓” ile işaretlenmiştir.

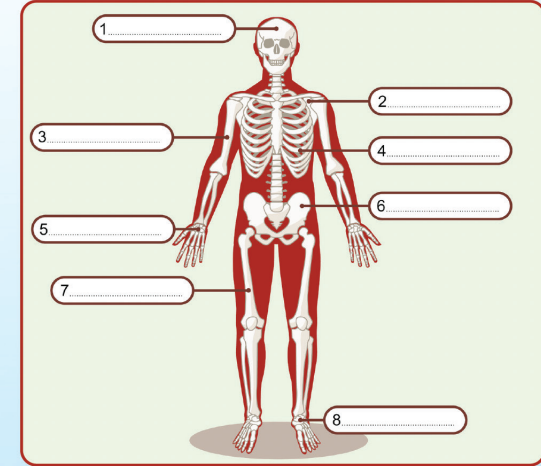
		Kemik Çeşitleri		
		Uzun kemik	Kısa kemik	Yassı kemik
Vücut Yapıları	I	✓		
	II		✓	
	III			✓

Buna göre, bu vücut yapıları aşağıdakilerden hangisi olabilir?

	I	II	III
A)	El bilek kemikleri	Kafatası kemiği	Leğen kemiği
B)	Uyluk kemiği	El bilek kemikleri	Kafatası kemiği
C)	Leğen kemiği	El bilek kemikleri	Uyluk kemiği
D)	Kaval kemiği	Ayak bilek kemikleri	Uyluk kemiği

PEKİŞTİRME İSTASYONU-1

Görselde iskelet üzerinde bazı kemikler numaralandırılarak etiketlenmiştir. Numaralandırılmış kemiklerin hangi çeşit kemik olduğunu yazınız.

20. Bir öğrenci, destek ve hareket sistemimizin sağlığını korumak için yapılması gereken davranışların yazılı olduğu bir poster hazırlayacaktır.

Aşağıdakilerden hangisi bu posterde yer alması gereken doğru davranış örneklerinden biri değildir?

- A) Düzenli spor ve egzersiz yapmalıyız.
- B) Dengeli ve düzenli beslenmeliyiz.
- C) Ağır yükler taşımalıyız.
- D) Uyku düzenimize dikkat etmeliyiz.

Sağlığımızı Koruyalım

ETKİNLİK
İSTASYONU

Etkinliğin Yapılışı

- Üçer veya dörder kişilik gruplar oluşturarak aşağıdaki metni okuyalım.

Bilgisayar oyunlarına tutkusuyla tanınan Merih, bilgisayar başında saatlerce vakit geçiriyordu. Bu durum aile ve arkadaşlık bağlarını zayıflatmıştı. Ayrıca sağlık problemleri de yaşamaya başlamıştı. Uzun süre hareketsiz kaldığı için bel ve boyun ağrıları gibi şikayetleri oluşmuştu.

Değerlendirme

a. Merih'in yaşadığı sağlık problemlerinin nedenleri nelerdir?

.....

.....

b. Merih, destek ve hareket sisteminin sağlığını korumak için neler yapm

.....

.....

c. Merih'in yaşadıklarını düşünerek aşağıdaki soruları cevaplayalım.

- Destek ve hareket sisteminin sağlığı konusunda insan ve toplum sağlığı adına neler yapılabilir?

.....

.....

.....

.....

.....

- Destek ve hareket sistemi ile ilgili rahatsızlıklar nelerden kaynaklanabilir?

.....

.....

.....

.....

.....

1. Kapıyı çalan çocuklara birkaç tane şeker uzattı.

“Uzatmak” sözcüğü aşağıdakilerin hangisinde bu cümledeki anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Hediye paketini sevinçle bana uzattı.
B) Proje teslim süresini bir hafta uzattık.
C) Elektrik kablosunu mutfığa kadar uzatmış.
D) Yakıştığını düşündüğü için sakallarını uzatmış.

2. ETKİNLİK

Belirlediğiniz kelime ve kelime gruplarının anlamlarını TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten bularak yazınız. Tahminlerinizin doğruluğunu kontrol ediniz.

KELİME/ KELİME GRUBU	TAHMİNİM	SÖZLÜK ANLAMI

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “bıktırmak” anlamında bir deyim kullanılmıştır?

- A) Yorgunluktan evi toplamaya eli varmadı.
- B) Bu meseleyi düşündükçe içim içimi yiyor.
- C) Çocuğun bitmeyen istekleri kabak tadı verdi.
- D) Yaşadıklarından dolayı kimseyi gözü görmedi.

**2. "Düşman bu topraklara olur da bir daha ayak basarsa onu buradan kovacağım." cümle-
sindeki altı çizili kelime grubunun anlamı aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Mesleğe girmek
- B) Bir yere varmak, ulaşmak
- C) Bir yere bağlanmak
- D) Girmek, gelmek, uğramak

3. Şubat ayının son günü lapa lapa kar yağmaya başladı. Berrin Hanım, içinden “İyi oldu, hava biraz yumuşadı.” dedi. Birden çocukluğunun mutlu günlerini anımsadı ve dans etmeye başladı. Çünkü çocukken de kar yağdığı zaman minicik ellerini sevinçle çırpıp, coşkuyla dans ederdi.

Bu metinde aşağıdaki hikâye unsurlarından hangisi yoktur?

- A) Mekân B) Zaman
C) Olay D) Kişi

5. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki tabloyu izlediğiniz filmden hareketle doldurunuz.

Kişiler	Zaman	Yer
Olay		

4. Gökte ay portakaldır
Ye de bak tadı baldır
Bilyemizdir yıldızlar
Olmaz deme masaldır

Bu dizelerde kullanılan söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kişileştirme B) Benzetme
C) Konuşturma D) Karşıtlık

Bir gemi yanaştı Samsun'a sabaha karşı
Selam durdu kayığı, çaparı, takası,
Selam durdu tayfası.

Şiirin bu bölümünde insana ait olan
hangi özellik cansız bir varlığa veril-
miştir? Bu söz sanatı hangisidir?

Bir duman tüterdi bu geminin bacasından bir duman
Duman değildi bu!
Memleketin uçup giden kaygılarıydı.

Geminin bacasından tüten dumanla ne arasın-
da ilişki kurulmuştur? Bu söz sanatı nedir?

5. (I) Alper Gezeravcı, 1979'da Mersin'in Silifke ilçesinde dünyaya gelmiştir. (II) 2001'de İstanbul Hava Harp Okulu Elektronik Mühendisliği Bölümünde lisans eğitimini tamamladıktan sonra Amerika'da Hava Kuvvetleri Teknoloji Enstitüsünde yüksek lisans yapmıştır. (III) Gezeravcı, uzaya giden ilk Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıdır. (IV) Uzay ortamında gerçekleştirdiği deneylerle ülkemizin geleceğine ışık tutacak en etkili çalışmalardan birine imza atmıştır.

Bu metindeki numaralanmış cümlelerin hangisinde öznel bir ifade vardır?

- A) I B) II C) III D) IV

- b. Siz de metni inceleyiniz ve benzer cümleler belirleyip uygun listeye ekleyiniz.

1. Çocuklar arasında neşeli bir koşturmaya başladı.

2. _____

3. _____

1. Mete, Satürn Devlet Hastanesinde tedavi olmayı seçti.

2. _____

3. _____

- c. Bu listeleri adlandıracak olsanız aşağıdakilerden hangisini seçerdiniz? İşaretleyiniz.

☐ Nesnel-Öznel

☐ Gerçek-Hayal ürünü

☐ Somut-Soyut

6. Kaan, küçük bir kasabada yaşıyordu. Kapı komşuları Yusuf amca, emekli bir kütüphane müdürüydü. Kaan'a okumayı o sevdirmişti. Bu yüzden Kaan onu çok severdi. Kaan ve ailesi bir süre sonra bu kasabadan taşındı. Ancak Kaan, Yusuf amcasını unutmadı. Her yıl, bayramlarda onu ziyaret etti. Yusuf amca da onu her gördüğünde çocuk gibi seviniyor, mutluluktan gözleri doluyordu.

Bu metinden hareketle Kaan'ın, aşağıdaki kişilik özelliklerinden hangisine sahip olduğu söylenebilir?

- A) Yardımseverlik B) Vefakârlık
C) Dürüstlük D) Çekingenlik

3. ETKİNLİK

a. Metindeki emekli öğretmenin aşağıda verilen davranışlarından hareketle hangi kişilik özelliklerine sahip olduğu söylenebilir? Anı, gözlem ve deneyimlerinizden hareketle belirleyip ilgili yerlere yazınız.

Çocuklarla arasında samimi ve güçlü bir bağ kurması

Çocuklara verdiği sözleri tutması

Çocukların güvenliğini ve mutluluğunu sağlamak için gerekenleri yapması

Çocukların isteklerini dikkate alması

Çocukların mutluluğu için çok sayıda uçurtma hazırlayıp yorulması

7. (I) Nesli tükenmiş olan mamutlar, fillerin atası olarak kabul edilmektedir. (II) Ana vatanı Afrika olan bu hayvanlar, dünyanın dört bir yanında yaşam sürmüştür. (III) Mamutlar; kavisli dişlere, uzun bir hortuma ve kapkara gözlere sahipti. (IV) Aynı zamanda dünyanın en tüylü hayvanlarından biriydi.

Bu metindeki numaralanmış cümlelerin hangisinde karşılaştırma yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

13. ETKİNLİK

a. Dinlediğiniz "Biraz Duygularımızdan Bahsedelim mi?" metninden alınan cümleleri uygun olan düşünceyi geliştirme yolları ile eşleştiriniz.

1

Tanımlama

2

Örnekleme

3

Karşılaştırma

- ☐ Duygular, yaşadığımız olaylar ve durumlar sonucunda vücudumuzda oluşan hislerdir.
- ☐ Duygularımız içinde bizi en zorlayan ve başımızı belaya sokan duygu galiba öfke duygusudur.
- ☐ Bazı duygular olumludur; mutluluk, merak gibi.
- ☐ Duyguları önlemek mümkün değildir.

8. Bir gemi açılır Karadeniz'e,
Ufacık, eski bir gemi.
İçinde bir asker,
Göğsünde şanlı zaferlerin izi.
Korkusuz bir savaşçı,
Gözleri ufuklarda
Çıkıyor Samsun'a.

Bu şiirin konusu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kahramanlık	B) Yalnızlık
C) Özlem	D) Barış

Atatürk'ün Ankara'da modern bir çiftlik kurmak isteği konusunda bir tarımcımız o günkü anılarını şöyle anlatıyor: 'Çiftlik yeri için öyle uzun boylu dolaşmaya ve Ankara'nın çevresinde başka doğal özellikler araştırmaya gerek görmemiştik. Nedeni de basitti. Kırık bir bozkırın ortasında bir ortaçağ şehri. Ağaç yok, su yok, hiçbir şey yok. Böyle bir noktada hazırlanmış ve uygun koşullar taşıyan yerler nasıl bulunabilir? İncelemelerimiz bittiği zaman sonucu büyük Şef'e arz ettik. Kendileri elleriyle bugünkü çiftlik yerinin bulunduğu yeri işaret ettiler ve sordular. 'Burayı gezdiniz mi?' Buranın bir çiftlik kurulması için gerekli olan niteliklerin hiçbirini taşımadığını, bataklık, çorak, fakir bir yer olduğu hakkındaki ortak görüşümüzü söyledik. Atatürk'ün bize cevabı şu oldu: İşte istediğim yer böyle olmalıdır. Ankara'nın kenarında, hem bataklık, hem çorak, hem de fena bir yer. Burayı biz ıslah etmezsek kim gelip ıslah edecektir?'

2. ETKİNLİK

a. Okuduğunuz metnin konusunu aşağıya yazınız.

9. (I) Kurtlar köpekçiller ailesinin en iri üyelerinden-
dir. (II) Uzun mesafeleri rahatlıkla yürüyebile-
cekleri büyük ayaklara sahiptirler. (III) Yaşam
alanları yok edildiğinden soyları tükenme teh-
likesiyle karşı karşıyadır. (IV) Kürklerinin rengi
genellikle gri olan bu hayvanların beyaz, siyah
ve kızıl kürklü olanları da vardır. (V) Gözlerinin
rengi ise sekiz aylık olduktan sonra maviden
sarıya dönmeye başlar.

**Bu metindeki numaralanmış cümlelerin
hangisi anlatımın akışını bozmaktadır?**

- A) II B) III C) IV D) V

HER YÜREÇE NAKİŞ GEREK

SERİM

DÜĞÜM

ÇÖZÜM

- b. Metinde bölümler arası geçişler sizce uygun bir şekilde yapılmış mıdır? Bölümler arasındaki olay akışı tutarlı mıdır? Söyleyiniz.

10. Yer Altı Tuz Şehri olarak da bilinen Tuz Mağarası, Çankırı'nın merkezine yaklaşık 20 kilometre uzaklıktadır. Bu mağaradan Hititler Dönemi'nden beri tuz elde edilmektedir. İçerisindeki farklı hayvan mumyaları ve birbirinden etkileyici heykeller, geçmişin izlerini günümüze taşımaktadır. Aynı zamanda bu mağara, astım ve nefes darlığı gibi rahatsızlıklara şifa olan özellikleriyle de bilinir.

Bu metinde "Tuz Mağarası" ile ilgili aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Tarihten izler taşıdığına
- B) Farklı bir isimle de anıldığına
- C) Hititler tarafından keşfedildiğine
- D) Bazı hastalıklara iyi geldiğine

C. Siz bu metinden olumlu ya da olumsuz neler çıkardınız? Çıkarımınızı aşağıdaki tabloya örnekteki gibi yazınız.

Olumlu Çıkarımlarım	Olumsuz Çıkarımlarım
Babaannesi ve babasının anlayışlı yaklaşımları Yiğit'in bu olaydan ders almasını sağlamıştır.	Yiğit'in yarışa aşırı önem vermesi üzücü sonuçlar ortaya çıkarmıştır.

11. Kinetoskop, film karelerinin art arda izlenebilmesini sağlayan bir görüntüleme aygıtıdır. Bu aygıtın içine yaklaşık 50 metrelik bant film yerleştirilip fotoğraflar hızlıca hareket ettirilirdi. Kinetoskobun tepesinde bulunan bir delikten bu görüntüler izlenirdi. Birbirini takip eden bu hareketli görüntülerle sinema filmleri oluşturulurdu.

Bu metinde aşağıdaki düşünceyi geliştirme yollarından hangisi vardır?

- A) Tanımlama B) Örnekleme
C) Benzetme D) Karşılaştırma

7. ETKİNLİK

1. Düşünceyi geliştirme yollarıyla ilgili aşağıda verilen örnek cümleleri okuyunuz. Siz de "Merhametli Olmak" metninden düşünceyi geliştirme yollarına birer örnek cümle yazınız.

Tanımlama

Duygu; belirli nesne, olay veya bireylerin insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenimlerdir.

Örneklendirme

İnsanın hoşuna giden duygular vardır: mutluluk, merak gibi. Bazı duygular ise can sıkıcıdır: korku ve öfke gibi.

Benzetme

Sevinç, içimizi aydınlatan bir güneş gibidir, tıpkı bir bahar sabahının ferahlığı gibi.

Karşılaştırma

Sevgi içimizdeki en değerli duygudur. Diğer duyguların padişahıdır.

12. Köy odaları eski bir Anadolu geleneğidir ve Türk konukseverliğinin en iyi örnekleri arasındadır. Eskiden Anadolu'nun birçok köyünde köy odası vardı. Yolcular, tüccarlar, halatçılar ve gezici kalaycılar köye geldiklerinde istedikleri kadar bu köy odalarında konuk olarak kalabiliyorlardı. Konukların ihtiyaçları da köyün önde gelen aileleri tarafından karşılanıyordu. Bu hizmetler için konuklardan maddi bir karşılık beklenmiyordu.

Aşağıdakilerden hangisi bu metnin anahtar sözcüklerinden biri değildir?

- A) Köy odaları
- B) Türk konukseverliği
- C) Gezici kalaycılar
- D) Anadolu geleneği

1. ETKİNLİK

a. Aşağıda metinde geçen bazı kelimeler ve bu kelimelerin anlamları verilmiştir. Bu kelimelerin metinde kullanılan anlamını örnekteki gibi işaretleyiniz.

süzülmek	→	☐ Kuş kanatları gerili olarak görünür bir hareket yapmadan havada ilerlemek.
	→	☒ Sessizce ve görünür bir hareket yapmadan havada ilerlemek.
haykırmak	→	☐ Telaş, şikâyet vb. sebeplerle yüksek sesle bağırarak.
	→	☐ Çağırarak, seslenmek.
gök	→	☐ Uzak.
	→	☐ Mavi ile yeşil arası olan renk.
kanat	→	☐ Kuşlarda ve böceklerde uçmayı sağlayan organ.
	→	☐ Kapı, pencere, dolap gibi dikine açılıp kapanan şeylerin kapağı.
saymak	→	☐ Ödemek, peşin vermek.
	→	☐ Bir şeyin kaç tane olduğunu anlamak için bunları birer birer elden veya gözden geçirmek, sayısını bulmak.
ısmarlamak	→	☐ Parasını kendi ödeyerek başkaları için yiyecek veya içecek getirilmesini söylemek.
	→	☐ Kendi için bir şey alınmasını başkasına söylemek.

b. Yukarıdaki kelimeler metnin anahtar kelimeleri olabilir mi? Neden?

c. Okuduğunuz metnin anahtar kelimelerini belirleyip aşağıya yazınız.

13. Aşağıdakilerden hangisi bir paragrafın giriş cümlesi olabilir?

- A) Bununla birlikte zeytin ağacının dalı her zaman barışın simgesi olmuştur.
- B) Çok eski zamanlarda insanlar onu bereketli dağ olarak da kabul ederlerdi.
- C) Ayrıca burada değişik kozalakları toplayıp koleksiyon yapabilirsiniz.
- D) Aslanlı Yol, Atatürk'ün mezarına giden yolun ismidir.

C. Aşağıdaki giriş cümlesinden hareketle metni Atatürk'ün bakış açısıyla tekrar yazınız.

Bu aziz millete modern tarımın önemini göstermek için bu çorak arazide bir çiftlik kurmalıyım.

14. Kahraman Bey'in bir arabanın ön camına bıraktığı not kâğıdı aşağıda verilmiştir.

Sayın sürücü, aracınızı yanlış yere park etmişsiniz. Yayalar araç yolundan geçmek zorunda kaldığı için kaza olabilir. Lütfen aracınızı bir daha buraya park etmeyiniz. Aksi hâlde, bir trafik polisine durumu bildireceğim. Anlayışınız için teşekkürler.

Kahraman Bey
Apartman yöneticisi

Aşağıdakilerden hangisi Kahraman Bey'in bu notu bırakma amacı olamaz?

- A) Sürücünün ceza almasını sağlamak
- B) Yaşanabilecek olumsuz bir durumu engellemek
- C) Sürücüyü yaya güvenliği konusunda bilinçlendirmek
- D) Sürücünün uygun olmayan davranışını fark etmesini sağlamak

6. ETRİNLİK

Yiğit'in öfkesini kontrol edemediği olayla ilgili aşağıdaki sorulara cevap veriniz.

- a. Yiğit'in öfkesinin sonucunda neler olmuştur? Hatırlayıp yazınız.

- b. Yiğit'in yarış sonucunda yaşadığı hayal kırıklığı ve öfkenin yoğunluğunun nedeni ne olabilir? Önceki bilgilerinizden de yararlanarak yazınız.

15. Bir ustanın, bozulan bir makineyi tamir ettiği gibi, kalbimiz de tamir edilebilir. Ancak bu, sıradan bir ustalık işi değildir. Nasıl ki hasar görmüş bir makine sadece vidaları sıkmakla, parçaları yağlamakla düzelmüyorsa kırılan kalp de ecza dolabındaki ilaçlarla düzelmez. Kalbin ilacı; biraz nezaket, biraz tebessüm, biraz da gönül almayı bilmektir.

Bu metinde asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hatalarının farkına varmak kırılan bir kalbin onarılmasını sağlar.
- B) İnsanları incitecek davranışlardan kaçınmak gerekir.
- C) Kırılan bir gönül iyileştirmenin yolu, ince davranışlardan geçer.
- D) Kaba ve çirkin davranışlar insanların üzülmesine sebep olur.

3. ETRİNLİK

a. Metnin konusunu ve ana fikrini yazınız.

DUYGULARIMIZ

Metnin konusu:

Metnin ana fikri:

b. Metnin konusunu ve ana fikrini belirlerken nelere dikkat ettiniz? Söyleyiniz.

16. I. Çömlek ustası, killi toprakla suyu karıştırarak çömlek hamurunu hazırlamaya başlar.
 II. Böylece ustanın elinden mükemmel eserler ortaya çıkar.
 III. Sonra başparmaklarıyla tam merkezden baskı uygulayıp hamuru kıvama sokar.
 IV. Kıvama soktuğu hamuru, yarım ay şeklindeki metal parça yardımıyla çömleğe dönüştürür.

Numaralanmış cümlelerle anlamlı bir metin oluşturulduğunda hangisi baştan üçüncü olur?

- A) I B) II C) III D) IV

6. ETKİNLİK

1. "Gazi Mustafa Kemal ve Sığırtmaç Mustafa" metninden hareketle aşağıda karışık olarak verilen cümleleri metindeki oluş sırasına göre görseldeki uygun yerlere yerleştiriniz.

- a Gazi Mustafa Kemal'in sağladığı destekle büyüyen Sığırtmaç Mustafa'nın yıllar sonra asker olması
 b Gazi Mustafa Kemal'le Mustafa'nın karşılaşması
 c Gazi Mustafa Kemal'in Sığırtmaç Mustafa'yı tedavi ettirmesi, onun eğitimini üstlenmesi

17. Gün içinde yaşadığımız olaylar karşısında hissettiğimiz duygularla ilgili kendimize sorular sormalıyız. “Selim’le konuşurken niye gerginleştim, Ayşe’nin cevabı beni neden üzdü, Derya’yı görünce niye sevindim?” Bu sorulara vereceğimiz cevaplar sayesinde - - - .

**Bu metinde boş bırakılan yere düşünce-
nin akışına göre aşağıdakilerden hangisi
getirilmelidir?**

- A) geçmiş günlerimizi mutlulukla hatırlayabiliriz
- B) kendimizi ve insanlarla olan ilişkimizi değerlendirebiliriz
- C) geleceğe dönük yeni fırsatların kapılarını aralarız
- D) insanlar arasındaki problemlere çözümler üretiriz

6. ETRİNLİK

- a.** Aşağıdaki yarım bırakılmış ifadeleri inceleyiniz. Bunların bir anlam bütünlüğüne sahip olup olmadığını arkadaşlarınızla tartışınız.

Milletimiz vatanını her durumda korumasını _____

Türk milleti, azim ve kararlılıkla yıllar süren mücadelesini _____

Vatan sevgisi bir milletin en güçlü _____

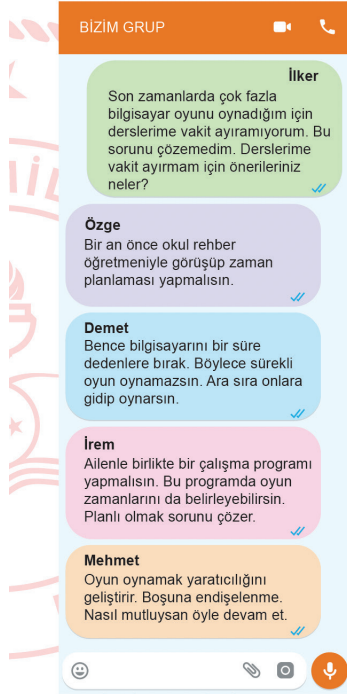
Bayrağımızın gökyüzünde dalgalanması bağımsız olduğumuzun _____

Çalışkan bireyler olarak vatanımıza borcumuzu _____

- b.** Yukarıdaki yarım bırakılmış ifadeleri anlam bütünlüğü sağlayacak şekilde bağlamdan hareketle tamamlayınız.

18. İker ve arkadaşlarının bir sosyal medya uygulamasındaki konuşması aşağıdaki görselde verilmiştir.

Bu konuşmadaki kişilerden hangisi İker'in yaşadığı sorunu çözmesini sağlayabilecek bir öneri sunmamıştır?

- A) Özge
B) Demet
C) İrem
D) Mehmet

2. ETKİNLİK

a. "Gazi Mustafa Kemal ve Sığırtmaç Mustafa" metninde Sığırtmaç Mustafa'nın karşılaştığı problemler nelerdir? Yazınız.

b. Yazdığınız problemlerin oluşma sebeplerini özetleyiniz.

c. Belirlediğiniz problemlerin çözümüne ilişkin önerilerinizi yazınız.

ç. Önerileriniz arasından problemin çözümüne katkıda bulunacak en uygun çözümü belirleyiniz. Bu çözümün problemin çözümüne olan katkısını değerlendiriniz.

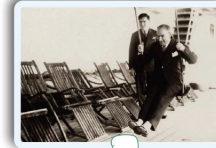
19.

Aşağıdaki şiirlerden hangisi bu görselde verilmek istenen mesajla ilgilidir?

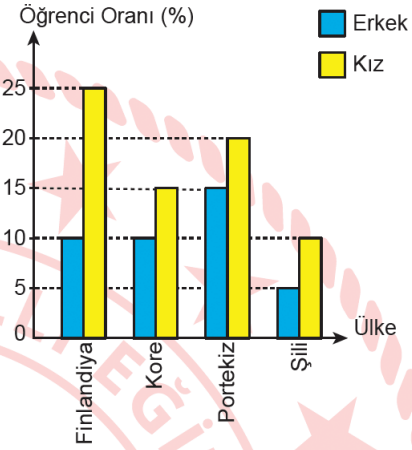
- A) Ben bir uçan balondum
Minik bir çocuğun sıcacık ellerinde,
Kaçıverdim fırsatını bulup
Uçtum göklerin maviliklerine, özgürlüğe.
- B) Yaşamak, gerekiyorsa eğer,
Bir çocuk oyunu kadar renkli olsun.
Dünyayı, kardeşlik dallarında
Uçan kuşlar doldursun.
- C) Kuşlar uçar,
Ben koşarım.
Onların kanatları var,
Benim kanadım kollarım
- D) Bir çocuk olsam
Yaramazlık yapsam
Şımarıklığım tutsa
Herkesi lafa boğsam

b. Metnin konusuyla ilgili görselleri işaretleyiniz.

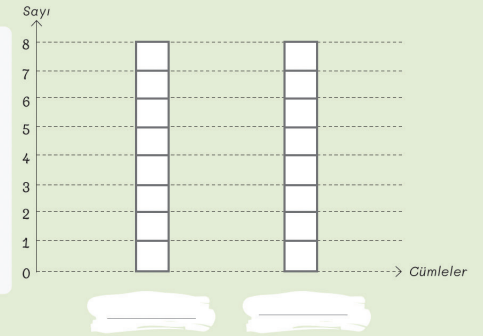
20. Bazı ülkelerde kodlama öğrenen kız ve erkek öğrenci oranları grafikte verilmiştir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Kodlama öğrenen kız öğrenci oranının en fazla olduğu ülke Finlandiya'dır.
- B) Kore'de kodlama öğrenen erkek öğrenci oranı, Şili'de kodlama öğrenen kız öğrenci oranına eşittir.
- C) Portekiz'de kodlama öğrenen kız öğrenci oranı, Finlandiya'da kodlama öğrenen erkek öğrenci oranından fazladır.
- D) Kodlama öğrenen kız ve erkek öğrenci oranının en az olduğu ülke Kore'dir.

b. İşaretlediğiniz her bir cümle için sol, işaretlemediğiniz her bir cümle için sağ sütundaki bir kareyi boyayarak yandaki grafiği oluşturunuz. Yaptığınız sınıflandırmayı ihtiyaç duyarsanız öğretmeninizden yardım alarak adlandırınız ve belirlediğiniz adları sütunların altındaki ilgili yerlere yazınız.

1. Türkiye'deki bir kurum, bazı illerde "2. El Tekstil" projesi başlatmıştır. Bu projeye geri dönüşüm kutularında, kullanılmayan tekstil ürünleri ve kıyafetler toplanmaktadır. Bu ürünlerin geri dönüşümünden elde edilen gelir; barınma, gıda, giyim ve eğitim desteği gibi faaliyetlere kaynak oluşturmaktadır. Beşinci sınıf öğrencisi Arif de ailesinin kullanmadığı kıyafetleri toplayarak bu projeye ait geri dönüşüm kutusuna atmaktadır.

Buna göre, Arif ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Çevre temizliği konusunda duyarlı olduğu
- B) Yardımlaşma ve dayanışma faaliyetine katkı sağladığı
- C) Sağlıklı yaşamak için kişisel bakımına özen gösterdiği
- D) Ailesini enerji kaynaklarını tasarruflu kullanmaya teşvik ettiği

YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMADA BERABERİZ

- Toplumsal birlik sizin için ne ifade ediyor? Söyleyiniz.
Toplumsal birliği neye benzetirdiniz? Açıklayınız.

Selçuklu ve Osmanlı Dönemi'nde meydanlara, cami ve çeşme yanlarına yardımlaşma amaçlı sadaka taşı konurdu (Görsel 1.26). İhtiyaç sahiplerine yardım etmek isteyenler bu taşın içine para bırakırdı. Böylece ihtiyaç sahibi kişiler gecenin geç saatlerini bekler, kimseye görünmeden ihtiyacı kadar olan parayı bu taşın içinden alırdı. Böylece ihtiyaç sahibi kişiler incinmemiş olur ve yapılan hayır amacına ulaşır.

- 2) Çevrenizde gerçekleşen yardımlaşma faaliyetlerinden hangisi sadaka taşı uygulaması ile benzer özelliklere sahiptir? Örnekler veriniz.

"İhtiyaç sahibi kişiler incinmemiş olur." sözünden ne anıyorsunuz? Söyleyiniz.

Yardım yapılan kişilerin mahremiyeti neden önemlidir? Açıklayınız.

Millî Mücadele Dönemi'nde Mustafa Kemal Paşa tarafından bazı emirler yayımlandı (Görsel 1.27). Bu emirlerle ordunun giyinme, beslenme, cephane gibi ihtiyaçları karşılanmak istendi. Türk milleti, tüm yokluklara rağmen vatanının düşmandan kurtarılması için varını yoğunu ortaya koyup ordusunun yanında güçlü bir duruş sergiledi.

- Millî Mücadele Dönemi'nde yaşamış olsaydınız Mustafa Kemal Paşa'nın yayımladığı emirlere neden destek verirdiniz? Ordumuza nasıl yardım ederdingiz? Tartışınız.

Günümüzde Türk Kızılay, bazı illerde "2. El Tekstil" projesi başlatmıştır. Bu proje ile kıyafet dönüşüm kutularında tekstil ürünleri ve kıyafet toplanmaktadır (Görsel 1.28). Bu ürünlerin geri dönüşümünden elde edilen gelir barınma, gıda, giyim ve eğitim desteği gibi faaliyetlere kaynak oluşturmaktadır.

- 2) Günümüzde toplumsal birliği sürdürmeye yönelik başka ne tür yardımlaşma ve dayanışma faaliyetleri yapılabilir? Bu faaliyetler toplumda hangi duyguların gelişimine katkıda bulunabilir? Düşüncelerinizi söyleyiniz.

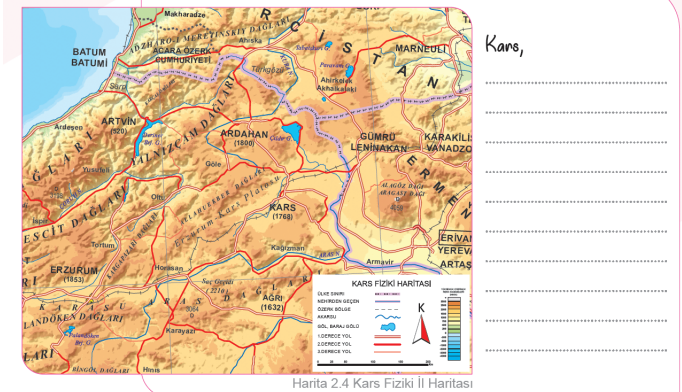
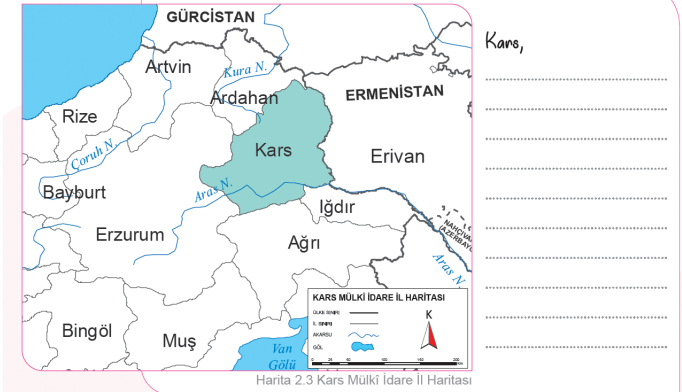
2. Aslı : “Yaşadığım il Erzurum’a komşudur. Ayrıca Karadeniz’e kıyısı bulunur. Çoruh Nehri ilimizin içinden geçerek sınır komşumuz olan Gürcistan’dan denize ulaşır.”

Verilen haritaya göre, Aslı’nın göreceli konum özelliklerini anlattığı il aşağıdaki-lerden hangisidir?

- A) Rize B) Trabzon
C) Artvin D) Ardahan

Aşağıda verilen haritalardan faydalanarak Kars ilimizin göreceli konumları ile ilgili bilgileri boş bırakılan yerlere yazınız.

3. Bülent, yaşadığı mahallede yaya kaldırımlarına atılan çöplerden rahatsız olmaktadır. Mahallede bulunan parktaki oyuncakların kırık olmasına da çok üzülmemektedir. Ayrıca mahalledeki yoğun trafik nedeniyle caddenin karşısına geçerken zorlandığı için yaya üst geçidi yapılması gerektiğini düşünmektedir.

Buna göre Bülent, bu ihtiyaç ve sorunların giderilmesi için;

- I. muhtarlık,
- II. belediye,
- III. okul

kurumlarından hangilerine başvurabilir?

A) I ve II	B) I ve III
C) II ve III	D) I, II ve III

Aşağıdaki haberleri, metinleri, görselleri ve dijital kaynakları inceleyiniz.

Mersin'de 82 yaşındaki muhtar, mahallesindeki eksikleri bisikletiyle dolaşarak belirliyor

"... Yenişehir İlçesi Palmiye Mahallesi'nin muhtarı, pedal çevirdiği sokaklarda gördüğü eksikleri ve vatandaşların taleplerini ilgili kurumlara aktarıyor (Görsel 4.51). Muhtar 'Her sabah mahalledeki esnafı ziyaret ediyorum. Sokakları gezdikten sonra muhtarlığa gelerek yapılacak işleri not alıyorum ve gereken yerlere bildiriyorum.' dedi..."

(Genel ağdan alınmıştır.)

Halk tarafından seçilen muhtar, köy veya mahallenin yönetiminden sorumludur. Muhtarın görevlerinden bazıları şunlardır:

- Mahalle sakinlerinin gönüllü katılımıyla mahallenin ortak ihtiyaçlarını belirleme ve ilgili kurumlara iletme
- Mahalleye yeni taşınanlar ve okula başlaması gereken çocukların takibini yapma
- Kimlik belgesinin kaybı, doğum, ölüm gibi durumlarda gerekli belgeleri hazırlama

Görsel 4.51

Belediyenin evde bakım hizmeti özel gereksinimli bireylerin yaşamını kolaylaştırıyor

"... Belediyenin ücretsiz sunduğu evde bakım hizmetleriyle evden çıkmayacak durumda olan yaşlı, hasta ve özel gereksinimli bireylerin yaşamı kolaylaştırılıyor (Görsel 4.52). Proje kapsamında özel gereksinimli, yaşlı, bakıma muhtaç veya kimsesiz vatandaşların gıda, yakıt, kişisel bakım, sağlık, temizlik gibi ihtiyaçları karşılanıyor. Böylelikle bu vatandaşların hayata tutunmalarına destek olunuyor..."

(Genel ağdan alınmıştır.)

Belediye, il veya ilçelerin çeşitli ihtiyaç ve sorunlarıyla ilgilenen kurumdur. Belediyelerin başında halk tarafından seçilen belediye başkanı bulunmaktadır. Belediyenin görev ve sorumluluk alanlarından bazıları şunlardır:

- Su ve doğal gaz dağıtımı, yol çalışmaları
- Kanalizasyon gibi altyapı hizmetleri
- Yolların temizlenmesi, çöplerin toplanması
- Halk sağlığı ve itfaiye hizmetleri
- Toplu ulaşım hizmetleri
- Kültür ve sanat faaliyetleri

Görsel 4.52

5. Aylin, kışların ılık, yazların ise sıcak ve kurak geçtiği, deniz kenarında bulunan bir şehirde yaşamaktadır. Bu şehir birçok doğal güzelliğe ve tarihî esere sahiptir. Bu özellikleri, şehirde turizmin önemli bir geçim kaynağı olarak gelişmesine ve şehrin sürekli göç almasına neden olmuştur. Ayrıca bu şehirde tarım faaliyetleri de gelişmiştir. Tarımsal üretim yapmak amacıyla diğer şehirlerden birçok insan gelmiş ve bu şehirde yaşamaya başlamıştır.

Buna göre, Aylin'in yaşadığı şehirle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) İş imkânlarının nüfusun artmasına neden olduğu
- B) Ulaşım yollarının gelişmiş olduğu
- C) Yer şekillerinin konut inşa edilmesini zorlaştırdığı
- D) Nüfusun büyük bir bölümünün hayvancılıkla uğraştığı

Aşağıda Konya'nın doğal ve beşerî çevresine ait farklı zamanlardan görseller yer almaktadır. Görselleri inceleyiniz ve etkinliği yapınız.

2| Görselleri karşılaştırdığınızda doğal ve beşerî çevrede değişen ve değişmeyen unsurlar nelerdir?

Yaşadığınız ile ait getirmiş olduğunuz eski ve yeni resim, gazete, hava fotoğraflarını inceleyiniz veya aile büyüklerinizden ilinizin geçmişi hakkında edindiğiniz bilgileri düşününüz. Aşağıdaki soruları sınıfta tartışınız ve tabloyu doldurunuz.

Doğal ve beşerî çevrenizde değişen unsurlar nelerdir?

Doğal ve beşerî çevrenizde değişmeyen unsurlar nelerdir?

6. Cumalıkızık köyü, yüzlerce yıllık geçmişe sahip tarihî bir yerleşim yeridir. Tarihî eserlerini ve doğal güzelliklerini halkının duyarlılığı sayesinde koruyabilmiştir. Cumalıkızık halkı, köylerindeki tarihî evleri, camiyi, çeşmeyi ve hamamı aslına uygun olarak yeniden tamir ettirmiştir. Ayrıca ziyaretçilerin köydeki yaşam tarzını, örf ve âdetlerini görebilecekleri bir etnografya müzesi açmışlardır.

Buna göre, Cumalıkızık halkı aşağıdakilerden hangisine önem vermektedir?

- A) Geleneksel kıyafetler üretmeye
- B) Köylerine modern evler yapmaya
- C) Kültürel mirası korumaya
- D) Ulaşım imkânlarını kolaylaştırmaya

UYGULAYIM

PERFORMANS GÖREVİ

Adı: UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde Olmasını İstediğim Kültürel Öğeler

Amacı: Çevrenizdeki kültürel miras öğelerini fark etme ve bu öğelerin korunmasına yönelik fikirler üretmenizi sağlama

Beceri: Kanıta dayalı sorgulama ve araştırma

Süre: 2 ders saati

Yönerge:

- Yaşadığınız ilde bulunan ve ortak kültürel miras kapsamında değerlendirilebilecek somut ve somut olmayan kültürel öğelerden UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne girmesini istediğiniz öğeleri gerekçeleriyle yazınız.
- Belirlediğiniz somut ve somut olmayan kültürel miras öğelerinin önemine ilişkin afiş, poster veya broşür hazırlayınız.
- Hazırladığınız ürünleri sınıf panosunda sergileyiniz.
- Hazırladığınız ürünler bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilecektir.

Yaşadığım ilde
yer alan kültürel
miras öğesi

Seçtiğim öğenin
UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne
alınmasını isterim çünkü...

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

7. Beşinci sınıf öğrencilerinin erozyona karşı farkındalık oluşturmak amacıyla düzenlediği deney etkinliği aşağıda verilmiştir.

Üç adet aynı boyuttaki pet şişenin gövdesi yarıya kadar açılmış ve aynı tür toprakla doldurulmuştur. Şişelerin her birinin ağız kısmına da ipele şeffaf kaplar asılmıştır.

1. şişedeki toprağa çim tohumu ekilerek yeşertilmiştir.
2. şişedeki toprağın üzeri yaprakla kaplanmıştır.
3. şişedeki toprağa ise herhangi bir işlem yapılmamıştır.

Bu üç şişe eğimli bir masanın üzerine yerleştirilip üstlerine eşit miktarda su döküldüğünde;

- 1. şişeden akan su çok az toprak taşıdığı için berrak,
- 2. şişeden akan su biraz daha fazla toprak taşıdığı için açık kahverengi renkte,
- 3. şişeden akan su ise çok daha fazla toprak taşıdığı için koyu kahverengi renktedir.

Bu deney etkinliği sonucunda aşağıdaki-lerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Erozyonu engellemek için engebeleri arazilerin boş bırakılması gereklidir.
- B) Bitki örtüsü ne kadar cılız ise erozyon o derece fazla olur.
- C) Eğimli arazilerdeki bitkilerin sulanması erozyonu artırır.
- D) Kuraklığın olduğu yerlerde erozyon daha az görülür.

Deney etkinliğini yapacağımız gün Adem ve Ceren malzemeleri sınıfa getirdiler (Görsel 2.36). Malzemelerin deneye hazırlanmasında bana yardım ettiler. Pet şişeleri kesmek için makas kullanırken çok dikkatli olduk.

Gövdesini yarıdan açtığımız pet şişelere toprak ekledik. Sonra şişenin birine kuru yaprak, diğerine de çimen yerleştirdik. Alt kısmını kestiğimiz şişeleri hazırladığımız şişelerin ağız kısmına ip ile bağladık (Görsel 2.37). Artık deneyimiz için her şey hazır.

Pet şişeleri eğim verdiğimiz bir masanın üzerine koytum ve üstlerine yeterli kadar su döktüm. Deneyimizin sonunda sadece toprak bulunan şişeden akan su kahverengi, yüzeyinde yaprak bulunan şişeden akan su açık kahverengi oldu. Üzerinde çimen bulunan şişeden akan su ise berrak bir görünüme sahipti (Görsel 2.38). Bunun nedenlerini sınıfça tartıştık. Sonuçta ilk şişeden akan suyun fazlaca toprak taşıdığına, yapraklı şişede toprak aşınmasının daha az olduğuna karar verdik. Çimenli şişeden akan su ise çok az toprak taşıyordu.

Topladığımız bilgilere göre erozyon, toprağın verimli olarak bilinen üst kısmının rüzgâr ya da su ile taşınmasıdır. Bitki örtüsü ne kadar cılız ise erozyon o derece kuvvetli olur. Nitekim yaptığımız deney bu bilgiyi ispatlar niteliktedir. Bu sebeple tarım topraklarını boş bırakmak, engebeli arazilere ağaç dikmemek, ormanları ve bitki örtüsünü tahrip etmek erozyonu artırır. Bunun yanında ağaçlandırmaya çalışmaları yapmak, ormanları ve bitki örtüsünü korumak erozyonla mücadelede en etkili yollardır.

Deney etkinliğimizi öğretmenimiz ve arkadaşlarımız çok beğendiler. Bir arkadaşımız çimen eklenen şişe yerine çim ekilmiş ve yeşermiş bir şişe kullanmanın daha iyi olacağını söyledi. Diğer arkadaşlarımız ve öğretmenimiz de arkadaşımızın fikrine katıldılar. Biz de hazırladığımız pet şişelerden birinin içine çim ekmeye karar verdik ancak çimin yeşermesi için bir süre beklememiz gerekecekti. Bir arkadaşımız da video kaydını okulun genel ağ sitesinde yayınlatabileceğimizi söyledi. Öğretmenimizden bu konuda yardım istedik. Öğretmenimiz, okul idaresinin kabul etmesi hâlinde videoyu siteme koyabileceğimizi söyledi. Hepimiz için çok verimli bir etkinlik oldu.

8. Sümerlerin icat ettiği “çivi yazısı” yalnızca Mezopotamya uygarlıkları tarafından kullanılmamıştır. Mezopotamya uygarlıklarının, Anadolu uygarlıkları ile kurduğu ticari ilişkiler sayesinde çivi yazısı Anadolu’ya taşınmıştır. Bunun sonucunda çivi yazısı İlk Çağ Anadolu uygarlıklarının bazıları tarafından da kullanılmıştır.

Buna göre, Mezopotamya ile Anadolu uygarlıkları arasındaki ticari ilişkiler aşağıdakilerden hangisini sağlamıştır?

- A) Sanat ürünlerinin ortaya çıkmasını
- B) Savaşların sona ermesini
- C) Yerleşik yaşamın başlamasını
- D) Kültürler arası etkileşim yaşanmasını

ASURLULAR

Asurlular ile ilgili verilen kaynakları inceleyiniz ve soruyu cevaplayınız.

Mezopotamya, Mısır ve Anadolu’nun güneyine hâkim olan Asurluların başkenti Ninova’dır. Sanata önem veren Asurlular, saray ve tapınak duvarlarını av ve savaş tasvirleri ile süslemişlerdir. Ayrıca haberleşmeyi sağlamak için posta teşkilatı oluşturmuşlar ve su ihtiyaçlarını karşılamak için barajlar yapmışlardır (Harita 3.4).

Ticarette gelişmiş bir medeniyet olan Asurlular, Anadolu’daki medeniyetlerle ticaret yaparak burada çok sayıda ticaret kolonisi kurmuşlardır. Asurlular, bu ticari faaliyetler ile çivi yazısını Anadolu’ya tanıtmışlardır.

Kaynak 6

Anadolu’daki en önemli ticaret merkezi Kültüpe (Kayseri) olmuştur. Asurlu tüccarlar, burada evleri ve dükkânları içine alan büyük bir karum (pazar yeri) kurmuşlardır. Kültüpe’de yapılan kazılarda Asurlu tüccarların ticari yazışmalarını belgeleyen 20 binin üzerinde çivi yazılı tablet bulunmuştur. Bu tabletler, Anadolu’da bilinen ilk yazılı tablet örnekleridir.

Yıldırım, R. (2011). s. 78-79

Kaynak 7

Dünyanın en eski kütüphanelerinden biri, MÖ 7. yüzyılda Asurların başkenti Ninova’da kurulan Asurbanipal Kütüphanesi olmuştur. Bilim ve kültüre önem veren Asurbanipal, binlerce eseri kurduğu bu kütüphanede toplamıştır.

bilimgenc.tubitak.gov.tr

2| Kültüpe’de bulunan tabletler ile Ninova’daki Asurbanipal Kütüphanesi’nin Anadolu tarihine ve ortak mirasa katkıları neler olmuştur? Yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

9. Demokrasiyi sadece devlet yönetimiyle ilişkilendiremeyiz. Çünkü demokrasiye hayatımızın her alanında rastlayabiliriz. Sınıf kurallarının öğrencilerin görüşleri alınarak birlikte belirlenmesi ve öğrenci temsilciliği seçimi için okuldaki öğrencilerin oy kullanması demokrasi- nin uygulanmasına örnek olarak verilebilir. Halkın, isteklerini dilekçe vererek yöneticilere iletmesi de demokratik uygulamalardandır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi demokrasi- nin uygulanışına örnek verilebilir?

- A) Evde karar verilirken aile fertlerinin fikirle- rinin alınması
- B) Çocukların, ev işlerinde anne ve babaları- na yardım etmesi
- C) Sınıftaki bilgi yarışmasına başarılı öğren- cilerin katılması
- D) Okul futbol takımının yetenekli öğrenciler- den kurulması

ÖĞRENELİM

Demokrasi, halk yönetimi veya halkın devlet yönetiminde söz sa- hibi olması olarak ifade edilebilir. Ancak demokrasiyi sadece devlet yönetimi ile ilişkilendirmemiz çok doğru olmayacaktır. Çünkü demok- rasiye hayatımızın her alanında rastlayabiliriz.

Evde kararlar alınırken aile fertlerinin fikrinin alınması, sınıf baş- kanı seçimlerinde sınıftaki öğrencilerin oy kullanması hayatımızdaki demokrasi uygulamalarına örnektir. Yine yerel yöneticilerin halkın oylarıyla belirlenmesi, halkın isteklerini dilekçe vererek yöneticilere iletmesi şehrinizde karşılaşılabileceğiniz demokratik uygu- lamalar arasındadır. Aşağıdaki genel ağ haberlerinde bu uygulamalara örnekler verilmiştir.

Sınıf başkanlığı seçimini demokrasi şölenine dönü- ştürdüler

"... Diyarbakır'daki bir ilkokulda yapılan sınıf başkanlığı seçimi genel seçimleri aratmadı. Bir hafta süren seçim sü- recinde sınıfa oy sandığı kuruldu, koridorlara afişler asıldı, üzerinde aday fotoğraflarının yer aldığı oy pusulaları basıl- dı. Bazı adaylar öğrencilere okul gazetesi çıkarmayı, bazı- ları ise çeşitli sportif turnuvalar düzenlemeyi vaat etti (Gör- sel 4.5)..."

(Genel ağdan alınmıştır.)

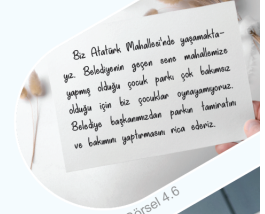
Görsel 4.5

Park bakımı için sosyal medyadan dilekçe gönderdiler

"... Burdur'da bir grup çocuk, mahallelerindeki parkın ba- kım ve tamirati için yazdıkları dilekçeyi belediyeye verdiler (Görsel 4.6). Çocukların dilekçesini gören belediye başkanı kendi sosyal medya hesabından dilekçenin fotoğrafını 'Böyle bir dilekçe aldık ve gereğini yapıp çocuklarımızın hak ettiği oyun parkını onlara kazandırdık. Güle güle kullanınlar.' yo- rumuyla paylaştı..."

(Genel ağdan alınmıştır.)

Görsel 4.6

Verilen haberlerde hangi hak ve özgürlüklerden bahsedil- miştir? Bu hak ve özgürlükleri korumak için neler yapardı- nız? Söyleyiniz.

31 Mart 2024 seçimlerinin kesin sonuçları açıklandı

"...Yüksek Seçim Kurulu (Görsel 4.7), 31 Mart Mahalli İda- reler Genel Seçimi'ne ilişkin kesin sonuçları ilan etti. 30 bü- yükşehir belediye başkanı, 1355 belediye başkanı ve 50.370 muhtar halkın verdiği oylarla belirlendi..."

(Genel ağdan alınmıştır.)

Görsel 4.7

Verilen örnekleri göz önünde bulundurarak evde, okulda ve yaşadığınız şehirde de- mokrasiyle ilişkili olay ve durumlara örnekler veriniz. Verilen örnekleri sınıf tahtasına yazınız.

10. Aşağıdakilerden hangisi Anadolu'daki ilk yerleşim yerlerinde yaşayan insanların, hayvanları evcilleştirdiğine kanıt gösterilebilir?

- A) Dikdörtgen şeklinde birbirine bitişik kerpiçten evler inşa etmeleri
- B) Yetişen tohumları obsidyen taşlarından yaptıkları oraklarla hasat etmeleri
- C) Tahılları saklamak ve pişirmek için çanak, çömlekler üretmeleri
- D) Ağaç, taş ve kil kullanarak; koyun, keçi, sığır gibi canlılar için barınaklar yapmaları

3. Çatalhöyük'te yaşayan toplumun sosyal yaşantısını açıklayan kaynak bilgidene yola çıkarak istenenleri ilgili alanlara yazınız.

Bundan 9.000 yıl önce Çatalhöyük sakinleri; tahıl öğütmek, ekmek pişirmek, kumaş ve sepet dokumak, obsidiyenden alet ve silah yapmak gibi işlerle uğraşmışlardır. Bu tür etkinliklerin çoğu evlerin çatısında gerçekleştirilmiştir. Kerpiçten yaptıkları evlerine kapıdan değil, çatılardaki deliklerden girmişlerdir. Evlerin arasında sokaklar yoktur ve insanlar çatıdan çatıya dolaşmışlardır.

Çatalhöyük'te yaşayan insanlar; evlerini dikdörtgen biçimde, genelde bir ana oda ve iki yan odadan oluşacak şekilde yapmışlardır. Ana oda yemek pişirme, yeme, uyuma ve çeşitli etkinlikler için kullanılırken yan odalar ise depo olarak kullanılmıştır. Yan odalara ancak sürünerek geçilebilen açıklıklardan girmişlerdir. Ana odadaki duvarların önüne, "seki" adı verilen sedir benzeri oturma alanları yapmışlardır. Sekilerin üzerinde oturmuş ve uyumuşlardır. Sekileri de tıpkı duvarlar gibi kireçle sıvamış ve üstlerine hasır veya kilim örtmüşlerdir. Çatalhöyüklüler, ölümlerini bu sekilerin altına gömmüşlerdir. Evlerde dini içerikli resim, heykel, hayvan başı ve boynuzunun yoğun olarak kullanıldığı kutsal odalar bulunmaktadır.

Balıkçılıkla uğraşan Çatalhöyüklüler; koyun, keçi ve köpeği evcilleştirip buğday, arpa, tahıl türleri, bakliyat gibi ürünlerin de tarımını yapmışlardır.

Çatalhöyük çevresinde bolca bulunan obsidiyenden birçok araç, gereç ve eşya yapmışlardır. Çatalhöyük halkı obsidiyeni ticaret aracı olarak da kullanmıştır.

Çatalhöyük'te yaşayan toplumun sosyal hayatıyla ilgili,

- a. Beslenmeye yönelik faaliyetleri nelerdir?

.....

- b. Barınmaya yönelik faaliyetleri nelerdir?

.....

- c. Temel geçim faaliyetleri nelerdir?

.....

4. Çatalhöyük'te yaşayan toplumun barındığı yerlerin mimarisi ile günümüzde barındığımız yerlerin mimarisinin farklı özelliklerine örnekler veriniz.

.....

11. Elif, yaşadığı bir sorunun çözümü için aşağıda görseli verilen dilekçeyi yazmıştır.

GÖLBAŞI KAYMAKAMLIĞINA
ANKARA

İlçenizde Bahçelievler Mahallesi'nde ikamet etmekteyim.

Gereğinin yapılmasını arz ederim.

Bahçelievler Mahallesi 07.04.2025
184. Sokak İmza
Çiğdem Apartmanı Elif BİLGİN
Daire: 8
Gölbaşı/ANKARA

Buna göre Elif, bu dilekçede boş bırakılan alana aşağıdakilerden hangisini yazarsa isteği karşılanmaz?

- A) Mahallemizde bulunan parkta yüksek sesle müzik dinlenmesinden rahatsız oluyorum. Güvenlik güçlerinin zaman zaman kontrol etmesini istiyorum.
- B) Mahallemizdeki kaldırımlara park eden araçlar nedeniyle yürürken zorlanmaktayız. Kaldırımlara uyarı levhaları konularak tedbirlerin alınmasını istiyorum.
- C) Mahallemizde 184. sokakta oturduğumuz apartmanın bahçesi bakımsızdır. Bahçemizin çevre düzenlemesinin yapılmasını istiyorum.
- D) Mahallemizde görevli aile hekimi sayısı ihtiyacı karşılayamamaktadır. Aile hekimi sayısının artırılmasını istiyorum.

- 2) Muhtarlık, belediye ve kaymakamlıklara giderek dilekçe verebiliriz. Ayrıca ülkemizdeki belediyelerin tamamına "https://www.belediye.gov.tr/" adresinden "e-dilekçe" ile ulaşabiliriz. Aşağıdaki dilekçeyi inceleyiniz.

... KAYMAKAMLIĞINA

İlçeniz mahallelerinden Alparslan'da ikamet eden bir mahalle sakiniyim.

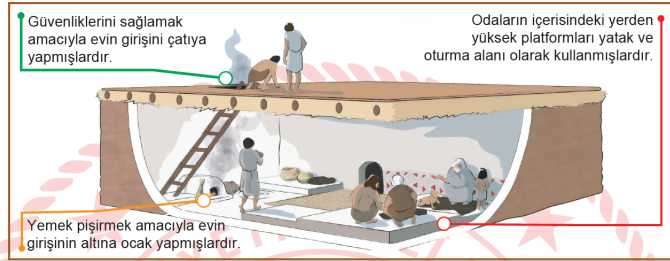
Mahallemizdeki bisiklet yollarına park edilen araçlar nedeniyle bisiklet kullanırken güçlük yaşamaktayız. İlgili yerlere uyarı levhaları koyularak tedbirlerin alınmasını istiyorum.

Gereğinin yapılmasını arz ederim.

Adres: Tarih
..... İmza
..... Adı SOYADI
e-posta:@....mail.com.tr
Telefon:

12. Anadolu'daki ilk yerleşim yerlerinden Çatalhöyük'te insanlar kerpiçten evlerde yaşamışlardır. Birbirine iç içe olan bu evlerin arasında sokak yoktur. İnsanlar çatıların üzerini ortak alan olarak kullanmışlar ve günlük işlerini iş birliği içerisinde yapmışlardır. Bu evleri anlatan görsel aşağıda verilmiştir.

Bu metindeki ve görseldeki bilgilerden, Çatalhöyük'te yaşamış insanlarla ilgili aşağıdakilerin hangisine ulaşamaz?

- A) Doğada kendiliğinden oluşmuş barınakları ev olarak kullanmışlardır.
B) Dışarıdaki tehlikelere karşı korunma ihtiyacı duymuşlardır.
C) Toplu hâlde yaşayarak birbirleriyle iletişim kurmuşlardır.
D) Evlerinde, beslenme ve dinlenme amacıyla kullandıkları alanlar oluşturmuşlardır.

Anadolu'daki ilk yerleşim yerlerinden Çatalhöyük evleri ile ilgili görseli inceleyiniz ve metinleri okuyunuz. Numaralandırılmış bilgileri günümüz evleri ile karşılaştırarak aşağıdaki ilgili alanlara yazınız.

1

2

3

4

5

13. Türkiye'nin mülki idare bölümleri ile kara ve deniz komşuları haritası aşağıda verilmiştir.

Bu haritaya göre, Türkiye'nin sınır komşularıyla ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi doğrudur?

- A) Yunanistan, Karadeniz'e kıyısı olan komşu devletlerdendir.
- B) Güneyde kara sınırlarımız olan komşu devlet İran'dır.
- C) Kuzeybatıdaki sınır komşumuz Gürcistan'dır.
- D) Suriye ve Bulgaristan hem denizden hem karadan sınır komşumuzdur.

2 Haritayı inceleyiniz ve ülkemize kara sınırı olan komşu devletler ile ilgili soruları cevaplayınız.

Batıda kara sınırlarımız olan komşu devlet hangisidir?

Doğuda kara sınırlarımız olan komşu devletler hangileridir?

Güneyde kara sınırlarımız olan komşu devletler hangileridir?

Kuzey batıda kara sınırlarımız olan komşu devlet hangisidir?

Kuzey doğuda kara sınırlarımız olan komşu devlet hangisidir?

Hem kara hem de denizden sınır komşularımız olan devletler hangileridir?

Karadeniz'e kıyısı olan komşu devletler hangileridir?

Ülkemizin sınırlarını ve sınır komşularını tanımak neden önemlidir? Açıklayınız.

14. Ahmet Bey'in oturduğu sokaktaki yağmur suyu kanalları, aşırı yağmura dayanamayarak taşı. Bu yüzden, bazı binaların bodrum katlarını su bastı. Ahmet Bey, bunu fark edince hemen itfaiyeyi arayarak suların boşaltılmasını sağladı. Ertesi gün belediyeye giderek yağmur suyu kanallarının temizlenmesi, gerekirse de yenilenmesi için dilekçe yazdı.

Buna göre, Ahmet Bey ile ilgili aşağıdaki-lerden hangisi söylenebilir?

- A) Olaylar karşısında ilgisiz kalmayı tercih eder.
B) İletişim kurarken nezaket kurallarına dikkat eder.
C) İnsanların kendisi ile ilgili tavsiyelerini dikkate alır.
D) Yaşadığı sorunlar karşısında başvurması gereken yeri bilir.

Verilen yönergeye göre etkinliği yapınız.

- Aşağıda verilen örnek olayı okuyunuz.

Örnek Olay

Ferhat'ın yaşadığı ilçede geçen yıl bir fabrika yapılmıştır. Fabrika yapıldıktan sonra ilçede çeşitli çevre sorunları ortaya çıkmıştır. Çevre bilincine sahip olan Ferhat, bu sorunun çözümü için harekete geçmek istemektedir.

- Ferhat, aşağıdaki tabloda karışık olarak verilen sorun çözme adımlarını kullanmak istemektedir. Doğru sıralamayı yapınız ve listeyi oluşturunuz.

Görsel 4.49

SORUNU ÇÖZME ADIMLARI (DOĞRU SIRALAMA)

1. Adım:	
2. Adım:	
3. Adım:	
4. Adım:	
5. Adım:	
6. Adım:	

- Ferhat sorunu çözerken hangi kişi, kurum veya kuruluşlardan yardım isteyebilir? Söyleyiniz.

Sınıf, okul, mahalle veya yolda yürürken, seyahat ederken, tatil yaparken bugüne kadar hangi sorunlarla karşılaştınız? Örnekler veriniz.

Bu sorunları çözmek için kimlere veya hangi kurumlara başvuru yapabilirsiniz? Tartışınız.

15. Göreme Tarihî ve Millî Parkı, Erciyes ve Hasan Dağlarından çıkan volkan tüflerini rüzgâr ve suların aşındırmasıyla oluşan kaya şekilleriyle ünlüdür. Bu kaya şekilleri peribacaları olarak isimlendirilir. UNESCO Dünya Miras Listesi'nde yer alan bölge, insanların yüzyıllardır yaşadığı bir yaşam alanına sahip olup tarihî eserler bakımından da son derece zengindir.

Buna göre, Göreme Tarihî ve Millî Parkı ile ilgili aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

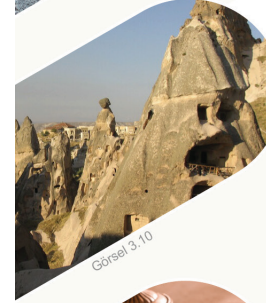
- A) Ortak kültürel miras ögesi olarak kabul edildiği
- B) İçerisinde eski bir yerleşim merkezinin yer aldığı
- C) Bitki türlerinin zenginliği nedeniyle koruma altına alındığı
- D) Hem doğal hem de beşerî unsurlara sahip olduğu

UNESCO'nun Somut Kültürel Miras Listesi ve Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'nde Türkiye'den birçok kültürel öge bulunmaktadır. UNESCO, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın da girişimleriyle ülkemizden 21 somut, 30 somut olmayan ögeyi belirleyip bu kültürel miras öğelerini koruma altına almıştır. Önümüzdeki yıllarda bu sayının artması beklenmektedir. Ülkemizin somut ve somut olmayan kültürel miras öğelerine ait yazılı, görsel ve dijital kaynakları inceleyerek soruları cevaplayınız.

Görsel 3.9

Adıyaman ili Kahta ilçesi sınırları içinde bulunan, yüksekliği 10 m'yi bulan büyüleyici heykelleri, metrelerce uzunluktaki kitabeleriyle Kommagene Krallığı'nın kutsal alanı olarak nitelendirilen **Nemrut Dağı**'nda görkemli bir anıt mezar ve mezar odasının üzerinde kırma taşlardan oluşan bir tümülüs vardır (Görsel 3.9). Eşi benzerine rastlanmayan devasa heykellerin yapımında son derece gelişmiş bir teknoloji kullanılmıştır. Kullanılan taş bloklardan bazılarının ağırlığı 9 tona ulaşmaktadır.

Görsel 3.10

Göreme Millî Parkı ve Kapadokya'nın Kayalık Alanları; Peri bacaları Nevşehir (Görsel 3.10), Ürgüp ve Avanos şehirleri; Karain, Karlık, Yeşilöz ve Soğanlı yer altı şehirleri ile Kaymaklı ve Derinkuyu arasındaki bölgeyi kapsamaktadır. Tamamen erozyonla yontulmuş muhteşem bir manzaraya sahip olan Göreme Vadisi ve çevresinde Bizans sanatının örneklerini taşıyan, kayaya oyulmuş kutsal alanlar bulunmaktadır.

Kimliğin, misafirperverliğin ve sosyal etkileşimin sembolü olan çay kültürü (Görsel 3.11). Azerbaycan ve Türkiye'de önemli bir kültürel faaliyettir. Birkaç çeşit çay demleme tekniği bulunmaktadır. İki ülkede de siyah çay hasat edilir ve tüketilir. Cam, porselen, gümüş gibi malzemelerden yapılmış; armut biçimli fincanlarda, taze demlenmiş ve sıcak olarak servis edilir. Çayın yanında genellikle tatlı, şeker, limon dilimi, reçel ve kuru meyve ikram edilir. Çay kültürü, toplumun her kesimi için günlük yaşamın önemli bir parçasıdır ve güçlü bir kültürel kimlik duygusu sağlar.

16. I. Okulda eğitim öğretim alabilmek
II. Çevreyi temiz tutmak
III. Sınıfın hangi renge boyanacağı konusunda kendi fikrini söylemek

Numaralanmış ifadelerin hak, özgürlük ve sorumluluk kavramlarıyla eşleştirilmesi aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II	III
A) Sorumluluk	Özgürlük	Hak	
B) Hak	Sorumluluk	Özgürlük	
C) Özgürlük	Hak	Sorumluluk	
D) Hak	Özgürlük	Sorumluluk	

Görsel 4.27

2) Görselleri hangi temel insan hakları ile ilişkilendirebilirsiniz? Aşağıdaki tabloda "✓" ile işaretleyiniz.

Kişi hürriyeti ve güvenliği	☐
Beslenme hakkı	☐
Yerleşme ve seyahat hürriyeti	☐
Sağlık hakkı	☐
Düşünce ve kanaat hürriyeti	☐
Haberleşme hürriyeti	☐

Temel insan hak ve sorumlulukları ile ilgili haberleri, görselleri ve örnek olayı inceleyiniz.

İngiltere'de monarşi karşıtlarının gözüaltına alınması ülkede tartışmalara yol açtı

"... Kraliçe II. Elizabeth'i (Elizabet) anma etkinliklerinde protesto gösterisi düzenleyen bir dizi monarşi karşıtı gözüaltına alındı. Gözüaltına alınma, sosyal medyada tartışmalara yol açtı. Bu durum insan hakları eylemcileri, siyasetçiler ve sivil toplum kuruluşları tarafından da eleştirildi..."

(Genel ağdan alınmıştır.)

17. (I) Tüm varlıkları mükemmel bir uyum içinde yaratan Allah; akılla donattığı insanı inanmak, ibadet etmek ve ahlaklı olmakla sorumlu tutmuştur. (II) İnsan; bu sorumluluğu yerine getirirken Allah'ın hoşnutluğunu gözetmeli, ikiyüzlülüğten uzak ve samimi olmalıdır. (III) Hiçbir şeye ihtiyacı olmayan Allah'ın yüceliğini, merhametini ve adaletini anlamaya çalışmalıdır. (IV) Allah'ın ilminin sınırsız ve kudretinin sonsuz olduğunu bilmelidir.

Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangisinde "ihlas" kavramı ile ilgili bir açıklama bulunmaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV

C. Aşağıdaki dörtlüklerde Yüce Allah'ın esmayihüsnalarıyla ilgili bilgiler yer almaktadır. Verilen boşluklara dörtlükte açıklanan esmayihüsnaının hangisi olduğunu yazınız.

7.

Rahmetiyle bizlere
Sonsuz nimetler verir
Kullarına acıyıp
Şefkatini gösterir

Kâinat bahçesinde
Sayısız nice eser
Her biri yaradanın
Gücünü temsil eder

İyilik yapanlara
Merhametle yaklaşır
Ahirette onları
Nimetlerle donatır

19. Babalarıyla birlikte camiden dönen Fatih ve Furkan, kıldıkları namazı annelerine anlatmaya başladılar. Furkan ilk defa cemaatle namaz kıldığı için çok heyecanlıydı. Caminin çok kalabalık olduğunu söyledi. Fatih ise imamın okuduğu hutbeden ve hutbenin ardından iki rekâtlık farz namazı kıldıklarından bahsetti.

Bu metinde sözü edilen namaz aşağıdaki-lerden hangisidir?

- A) Bayram
B) Sabah
C) Cuma
D) Teravih

13.

Ahmet arkadaşlarıyla buluşup parkta oynamak için evden çıktığında öğle ezanı okunmaya başladı. Önce namazı kılip sonra parka gitsem daha güzel olur, diye içinden geçiriyordu ki parkta buluşacağı arkadaşlarının şadırvana doğru yürüdüklerini fark etti. Hemen onlara yetişti ve birlikte abdestlerini alarak camiye girdiler. Önce dört rekâtlık sünneti kıldılar. Müezzin kamet getirdi. İlk safta yerlerini aldılar. Niyet edip imamın ardından tekbir getirerek ellerini bağladılar. Dördüncü rekâtın sonunda oturdular. İmamla birlikte sağ ve sol omuzlarına doğru selam vererek namazı tamamladılar. İki rekâtlık son sünneti de kıldıktan sonra hep beraber parkın yolunu tuttular.

Bu parçada namazın farzlarından hangisine doğrudan değinilmemiştir?

- A) Hadesten taharet
B) İftitah tekbiri
C) Ka'de-i ahire
D) Secde

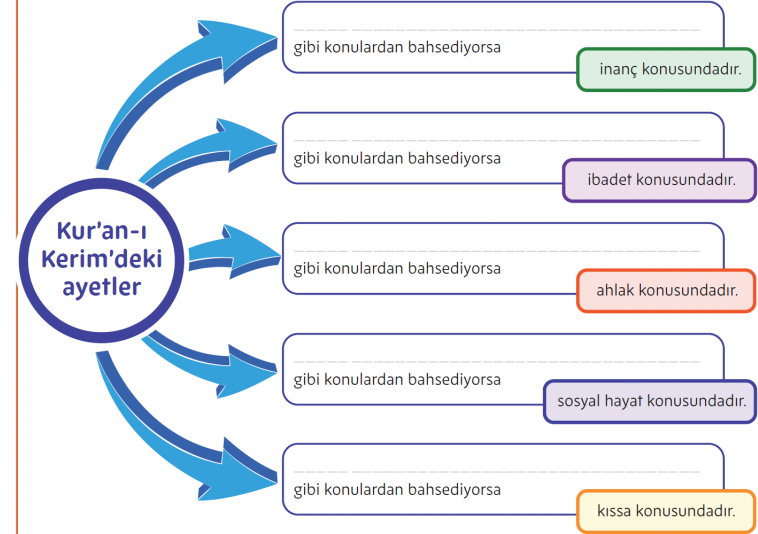
20. Kur'an-ı Kerim'de namaz, oruç, zekât gibi konularda birçok ayet bulunduğu gibi dürüst olmak, yardımlaşmak, israf etmemek gibi davranışlar da tavsiye edilmektedir. Ayrıca insanlara öğüt vermesi ve ders olması için geçmişte yaşamış toplumların hayatlarından örnekler yer almaktadır.

Bu metinde "Kur'an'ın ana konuları"ndan hangisine değinilmemiştir?

- A) İnanç B) İbadet
C) Ahlak D) Kıssa

Değerlendirme

1. Aşağıdaki şemayı inceleyiniz ve verilen boşluklara üçer tane doğru ifade yazınız.

Kontrol Noktası

1. Aşağıdaki ayetlerin Kur'an'ın ana konularından hangisiyle ilgili olduğunu yazınız.

	Ayetler	Konuları
1.	"Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım." (Zariyat 51/56.)	
2.	"Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğru söz söyleyin." (Ahzab 33/70.)	
3.	"İnsana da, anne babasına iyi davranmasını emrettik..." (Lokman 31/14.)	
4.	"Andolsun onların (geçmiş peygamberler ve ümmetlerinin) kıssalarında akıl sahipleri için pek çok ibretler vardır..." (Yusuf 12/111.)	
5.	"Muhakkak ki Allah iman edip salih ameller işleyenleri içinden ırmaklar akan cennetlere koyacaktır..." (Hac 22/14.)	

17. Toplum içerisinde ortak hedef ve değerlere sahip olan insanlar, grupları meydana getirir. Bu grupların içerisinde, insanların üzerine düşen görevlere ise rol denir.

Buna göre, aşağıdaki grup ve rol eşleştirmelerinden hangisi doğrudur?

	Grup	Rol
A)	Aile	Polis
B)	Okul	Öğrenci
C)	Hastane	Asker
D)	Adliye	Hemşire

ÖĞRENELİM

Verilen yönergeye göre etkinliği yapınız.

- Öğretmeninizin rehberliğinde tüm öğrencilerin katılımıyla beş veya altı grup oluşturunuz.
- Grup içinde beyin fırtınası yaparak sınıfınızda, okulunuzda ve yakın çevrenizde dâhil olduğunuz grupları belirleyiniz. Ardından bu grupları ve gruplardaki rollerinizi verilen tabloda listeleyiniz.
- Listede yer alan gruplardaki rolleriniz ile bu rollerin getirdiği hak ve sorumluluklarınızı ekip içinde tartışınız.
- Dâhil olduğunuz gruplardaki rollerinize ilişkin hak ve sorumluluklarınızın benzerlik ve farklılıklarını karşılaştırma tablosuna yazınız.

	Dâhil Olduğunuz Gruplar	Gruplardaki Rolleriniz
Yakın çevrenizde		
Okulunuzda		
Sınıfınızda		

2 Ortaokul öğrencisi olarak dâhil olduğunuz gruplarda ne gibi değişimler oldu? Bu gruplardaki yeni rolleriniz neler olabilir? Yukarıda oluşturduğunuz gruplarda rollerinizin getirdiği hak ve sorumlulukları tartışarak aşağıdaki ilgili alanlara yazınız.

Rollerinizin Benzer Hakları	Rollerinizin Farklı Hakları
Rollerinizin Benzer Sorumlulukları	Rollerinizin Farklı Sorumlulukları

18. Aşağıdakilerden hangisi afetlerin olumsuz etkilerini azaltmak için bireysel olarak alınması gereken afet öncesi tedbirlerdendir?

- A) Önceden belirlenen güvenli alanlara geçilmelidir.
- B) Mümkün olduğunca panik yapılmamalıdır.
- C) Acil bir durum olmadıkça iletişim araçları kullanılmamalıdır.
- D) Afete hazırlık amaçlı verilen eğitimler dikkatle dinlenmelidir.

Ülkemizde meydana gelebilecek afetlere karşı bireysel ve toplumsal bazı tedbirlerin alınması gerekmektedir. Afetlerin ülkemizin bir gerçeği olduğunun kabul edilmesi, toplumsal bilinç oluşturulması, birlik ve beraberliğe önem verilmesi toplumsal olarak alınacak tedbirlerin başında gelmektedir. Bireysel olarak alabileceğimiz tedbirlerden bazıları ise şunlardır:

Afet Öncesinde

- Afetler konusunda okulda verilen eğitimlere önem vermeliyiz.
- Afetler ve alınabilecek tedbirler hakkında araştırma yapmalıyız.
- Afet anında ve sonrasında yapılması gerekenleri planlamalıyız.

Afet Sırasında

- Mümkün olduğunca panik yapmadan hareket etmeliyiz.
- Tehlike oluşuracak alanlardan uzak durmalıyız.
- Daha önce belirlenen güvenlik tedbirlerini uygulamaya çalışmalıyız.

Afet Sonrasında

- Önceden belirlediğimiz güvenli alanlara geçmeliyiz.
- Acil bir durum olmadıkça iletişim araçlarını kullanmamalıyız.
- Afetle mücadele eden ekiplerle uyum içinde hareket etmeliyiz.
- Yetkililerin uyarılarını dikkate almalıyız.

Aşağıda Burcu ve arkadaşlarının hazırladığı afetlere yönelik deney etkinliği verilmiştir. Metni okuyunuz ve siz de bu etkinliği örnek olarak "UYGULAYALIM" bölümünde ilinizde meydana gelebilecek afetlerin etkilerini azaltmaya yönelik bir etkinlik hazırlayınız.

Merhaba Arkadaşlar, ben Burcu (Görsel 2.34). Bugün sınıfımızdan dört arkadaş bir araya gelerek ilimizde meydana gelebilecek bir afetin etkilerini azaltmaya yönelik etkinlik hazırlamaya karar verdik. Bu etkinliğin hazırlıklarını ve uygulamasını anlatacağım.

Görsel 2.34

Öncelikle grup olarak toplandık ve etkinliğini yapacağımız afeti belirledik. Yaşadığımız ilde kurak bir iklim olmasına rağmen ilkbahar ayları yağışlı geçmektedir ve ilimizin bitki örtüsü cılızdır. Bu sebeple erozyon görülme riski fazladır. Biz de erozyon öncesi çevrede alınabilecek tedbirler ve erozyonun etkilerini azaltmaya yönelik bir deney etkinliği hazırlamayı uygun bulduk. Erozyon hakkında bilgi toplamaya başladık ve bir hafta sonra bir araya gelmeye karar verdik.

Yaptığımız ikinci toplantıda etkinlik planını hazırlayıp grup içinde görev dağılımını gerçekleştirdik. Buna göre Adem ve Ceren bir hafta içinde deney malzemelerini temin edecekti. Bir hafta sonra deneyi sınıfta gerçekleştirecektik. Ben deneyi yapıp sunarken Batuhan da kamera ile deneyi kaydedecekti.

19. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye’de cumhuriyetin ilanıyla devlet yönetiminde demokrasinin uygulandığına kanıt gösterilebilir?

- A) Demir yolu ulaşımının geliştirilmesi
- B) Ulusal bayramların kutlanması
- C) Milletvekillerinin halk tarafından seçilmesi
- D) İlköğretimin zorunlu hâle getirilmesi

1. Aşağıdaki tabloda demokrasinin bazı niteliklerine ait açıklamalar verilmiştir. Açıklamalarla ilişkili olan demokrasi niteliği temsil eden harfi tablodaki ilgili yere yazınız.

Demokrasinin Niteliği	Demokrasi Niteliğinin Açıklaması
a. çoğulculuk	 Kanunlar karşısında herkes aynı haklara sahiptir ve hiç kimse bir başka kişiden üstün değildir.
b. hukukun üstünlüğü	 Farklı görüşler, bir zenginlik olarak görülür ve anlayışla karşılanır. Farklı fikirler, siyasi partiler ve milletvekilleri aracılığıyla mecliste temsil edilir.
c. katılım	 Adalet, bağımsız mahkemeler aracılığı ile sağlanır. Mahkemelerin verdiği kararlara herkesin uyması gerekmektedir.
ç. özgürlük	 Ülkeyi ilgilendiren kararlarda bireyler söz sahibidir. Doğrudan veya dolaylı karar verme süreçlerine bireylerin etkin katılımı sağlanır.
	 Her birey karar alma sürecine özgürce katılır, temel hak ve özgürlükler devlet tarafından korunur.

2. Demokrasinin nitelikleri ile ilgili verilen;

- I. Her birey karar alma sürecine özgürce katılır, temel hak ve özgürlükler devlet tarafından korunur.
 - II. Kanunlar karşısında herkes eşit haklara sahiptir ve hiç kimse bir başka kişiden üstün değildir.
 - III. Halktan kişiler, hem yönetici seçebilir hem de yönetici olabilirler.
 - IV. Ülkeyi yönetecek kişiler, belirli aralıklarla yapılan seçimlerde halk tarafından belirlenir.
- yargılarından hangileri milli egemenlik kavramı ile ilişkilidir?**

- A) I ve II
- B) I, III ve IV
- C) II, III ve IV
- D) I, II, III ve IV

20. Sümerlerin inşa ettikleri zigguratlar; tahılların kıtlık ihtimaline karşı saklanması, devlete hizmet edecek görevlilerin yetiştirilmesi ve gök yüzünün gözlemlenmesi için kullanılmıştır.

Buna göre, zigguratların hangi amaçla kullanıldığı söylenemez?

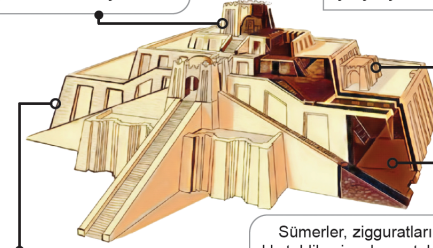
- A) Ticari faaliyetlerin yürütülmesi
- B) Tarım ürünlerinin depolanması
- C) Astronomi çalışmalarının yapılması
- D) Eğitim ve öğretim verilmesi

Sümerlerin şehir merkezlerinde "ziggurat" adı verilen yapılar bulunmaktadır (Görsel 3.40). Genellikle yedi katlı olarak inşa edilen bu yapılar, birer tapınak olarak bilirse de farklı amaçlarla da kullanılmıştır. Zigguratların özellikleri ve kullanım amaçları aşağıdaki bilgi görselinde verilmiştir. Bilgi görselini inceleyiniz ve soruyu cevaplayınız.

Kaynak 4

En üst katlar rasathane (gözlemevi) olarak kullanılmıştır. Bu sayede Sümerli gök bilimciler takımyıldızın haritasını oluşturmuş, bazı gezegenleri belirlemişlerdir. Ayrıca Ay'ın hareketlerini gözlemleyip ay yılı esaslı takvimi yapmışlardır. Bu takvim, tarihte bilinen ilk takvim olmuştur. Bunun yanı sıra günlük zaman dilimlerini saniye, dakika ve saat olacak şekilde belirlemişlerdir.

Ara katlarda yöneticilerin yanı sıra okul ve tapınak bulunmaktadır. Kral, şehri buradan yönetmiştir. Eğitimde çivi yazılı kil tabletler kullandıkları için okullarına "tablet evi" demişlerdir. Böylece yazıyı icat etmekle kalmamış, yazının öğretilmesi ve yayılması için de çalışmışlardır.

Zigguratlar aynı zamanda arşiv ve kütüphane işlevi de görmüştür. Halkın kültürel varlığını yansıtan en değerli metinler buralarda saklanmıştır. Kâtiplerin kopya ettiği eski eserler ve kitaplar ile zengin bir kütüphane oluşturulmuştur.

Sümerler, zigguratların alt katlarını kıtlık tehlikesine karşı tahıl ambarı olarak kullanmışlardır. Buralarda tahılın yanı sıra zor zamanlarda kullanılmak üzere değerli madenler ve eşyalar da depolanmıştır. Tapınaklar, zor zamanlarda yoksullara ambarlarını açarak bir sosyal güvenlik hizmeti de sunmuştur.

Görsel 3.40

Kara, K. (2017). s.16-20, Yıldırım, R. (2011). s.91

2) Bilgi görselinde verilenlere göre zigguratların kullanımı Sümerlerin ortak mirasa hangi katkıları yapmasını sağlamıştır? Yazınız.

.....

.....

.....